

ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἔτος 59 – Τεύχος 6

Ἰούνιος 2010

ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

Έτος 59

Ιούνιος 2010

Τεύχος 6

Περιεχόμενα

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΤΣΙΑΡΑ	
Εισοδικόν	3
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗ	
Ή Εκκλησία ως έσχατολογική φανέρωση τής Βασιλείας του Θεού	4
ΠΡΕΣΒ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ	
Ποιά είναι ή κεντρική έννοια στο κήρυγμα του Ίησού;	8
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΡΙΩΤΟΓΛΟΥ	
Γά την έλευθερία και την αγάπη στην κατήχηση	9
ΠΡΩΤ. ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΠΙΝΑΚΟΥΛΑ	
Τò Κήρυγμα και τὰ Δόγματα (β')	12
ΠΡΩΤ. ΣΩΤΗΡΙΟΥ ΑΘΑΝΑΣΟΥΛΙΑ	
Τò όνομα του Θεού και οί παρερμηνείες τών Μαρτύρων του Ίεχωβά	16
ΠΡΩΤ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΘΕΡΜΟΥ	
Ή εύλογία τής παιδικής κριτικής	18
ΑΡΧΙΜ. ΙΕΡΩΝΥΜΟΥ ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΥ	
Μικρές έπισημάνσεις σε μεγάλες παρανοήσεις (α')	20
Ν.Κ. ΔΡΑΤΣΕΛΛΑ	
Ό βίος του όσιου πατρός ήμών Σαμφών του Ξενοδόχου	24
Έπικοινωνία	26
Ή Βιβλιοθήκη του Έφημερίου	30
Βιβλιοπαρουσίαση	31
Μηνολόγιο	32

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑ του Μακ. Άρχιεπισκόπου Άθηνών και πάσης Έλλάδος κ. ΙΕΡΩΝΥΜΟΥ

ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ: Κλάδου Έκδόσεων τής Έπικοινωνιακής και Μορφωτικής

Υπηρεσίας τής Έκκλησίας τής Έλλάδος

ΕΚΔΟΤΗΣ: Ό Σεβ. Μητροπολίτης Κηφισίας κ. Κύριλλος

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ: Άλέξανδρος Ί. Κατσιάρας

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ 2010 ΜΕ ΕΝΙΑΥΣΙΑ ΘΗΤΕΙΑ: π. Δημήτριος Τζέρπος, π. Σωφρόνιος Γκουτζίνης, π. Νεόφυτος Ραφαηλίδης, π. Γεράσιμος Ζαμπέλης, π. Άθανάσιος Γρίκας και ό κ. Παναγιώτης Σκαλτσής. – ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΥΛΗΣ: Λίτσα Ί. Χατζηφώτη. – ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Χαράλαμπος Κωστόπουλος – ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ ΚΕΙΜΕΝΩΝ: Λίτσα Ί. Χατζηφώτη, Κων. Χολέβας και Βασίλειος Τζέρπος. – ΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΣΙΑ - ΕΚΤΥΠΩΣΗ - ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ: Άποστολική Διακονία τής Έκκλησίας τής Έλλάδος. Υπεύθυνος Τυπογραφείου: Ν. Κάλτζιας, Ταΐσιου 1 – 115 21 Άθήνα, Τηλ.: 210-7272.356 – Fax 210-7272.380.

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ: Ίωάννου Γενναδίου 14, 115 21, ΑΘΗΝΑ Τηλ: 210 72.72.253, Fax: 210 72.72.251
e-mail: efimerios@ecclesia.gr

Τὰ έργα του παρόντος τεύχους φιλοτέχνησε ό Νίκος Γαβριήλ Πεντζίκης,
μέ την εύγενική παραχώρηση τών Έκδόσεων Ίνδικτος.

Τò Περιοδικό «Έφημέριος» δέν εϋθύνεται για τò γλωσσικό ιδίωμα τών άρθρογράφων του.

«Ίσως, λοιπόν, νὰ ἦλθε ὁ καιρὸς σήμερα νὰ σκάψουμε καὶ νὰ βροῦμε κάτω ἀπὸ τὰ χώματα τὴν ἀληθινὴ Ἐκκλησία. Μιὰ ἀνασκαφή, ποὺ μαζὶ μὲ τὴν ἀποκάλυψη τοῦ λησμονημένου, θὰ ἐπιτρέψει καὶ τὴν ἀποκάλυψη ὅλων ἐκείνων τῶν ἐπιπέδων τῶν ἐπιχωματώσεων, ποὺ σταδιακὰ καὶ ἀνεπαίσθητα ἔκρυψαν τὸ πρόσωπο τῆς Ὀρθόδοξης θεολογίας, ἀναδεικνύοντας στὴ θέση της τὰ φετιχ μιᾶς ἰδεολογικῆς θεολογίας καὶ Ὀρθοδόξιας. Τοῦτέστιν, μιᾶς θεολογικῆς εἰδωλολατρίας κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωση τῆς ἀντίστοιχης ποιμαντικῆς εἰδωλολατρίας, ποὺ ἀντλεῖ, πότε ἀπὸ τὴν ὀλοκληρωτικὴ ὁμογενοποίηση, τὴν κατάργηση, δηλαδή, τοῦ πολύτροπου τῆς οἰκείωσης τοῦ Εὐαγγελίου καὶ πότε ἀπὸ τὴν ἀπόλυτη ἰδιώτευση, τὴν ἀδυναμία ἐκκλησιασμοῦ τῆς ὅποιας διαφορετικῆς καὶ ἐκ τῶν πραγμάτων ὑποκειμενικῆς-ὑποστατικῆς κατανόησης».

(Χρυσοστόμου Ἀ. Σταμούλη,
Ἔρως καὶ Θάνατος,
Ἐκδόσεις Ἀκρίτας,
2009, σελ. 94)

Σεβαστοὶ πατέρες,

Τελικὰ ἡ ἐν Χριστῷ μεταμόρφωση τοῦ ἀνθρώπου φανερώνεται στὴ μελλοντικὴ του πορεία καὶ κατεύθυνση γιὰ τὸν ἔσχατο καὶ ὀλοκληρωμένο προορισμό του, συμπεραίνει ὁ καθηγητὴς κ. Κων. Γρηγοριάδης στὸ ἄρθρο του «Ἡ Ἐκκλησία ὡς ἐσχολογικὴ φανέρωση τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ» ποὺ ὑπάρχει στὴ στήλη *Προσόμοια*, ἐνῶ στὴ στήλη *Τίνα με λέγουσι οἱ ἄνθρωποι εἶναι*; ὁ π. Κων. Παπαθανασίου ὑποδεικνύει ὡς κεντρικὴ ἔννοια στὸ κήρυγμα τοῦ Ἰησοῦ τὴν Βασιλεία τοῦ Θεοῦ.

Ὁ κ. Ἀλέξ. Καριώτογλου στὸ ἄρθρο του «Γιὰ τὴν ἐλευθερία καὶ τὴν ἀγάπη στὴν κατήχηση», ποὺ θὰ βρεῖτε στὴν στήλη *Πρὸς Κατήχησιν*, ἀναφέρεται στὴν ἀξία τῆς ἐπίμονης καὶ σταθερῆς ἄσκησης τῆς ἀγάπης ὡς ἐφοδίου γιὰ τὸ ἔργο τῆς κατήχησης καὶ στὴν στήλη *Διακονία τοῦ Λόγου* ὁ π. Ἄντ. Πινακούλας συνεχίζει τὴν ἀναφορά του στὸ «Κήρυγμα καὶ τὰ Δόγματα». Ἕνα λεπτὸ ἀλλὰ οὐσιαστικὸ θέμα, τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ στὴν Ἁγία Γραφή καὶ τὴν χρῆση ἀπὸ τοὺς Μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβά τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ κατὰ παρερμηνεία, θίγει ὁ π. Σωτ. Ἀθανασούλιας στὸ ἄρθρο του μὲ τὸν τίτλο «Τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ καὶ οἱ παρερμηνείες τῶν Μαρτύρων τοῦ Ἰεχωβά» στὴ στήλη «*Πρὸς Διάκρισιν*».

Στὴ στήλη «*Πρὸς Οἰκοδομὴν*» θὰ βρεῖτε τὸ κείμενο τοῦ π. Βασ. Θερμοῦ «Ἡ εὐλογία τῆς παιδικῆς κριτικῆς» καὶ στὴ συνέχεια στὸ πλαίσιο *Ἐκτακτῆς Ἐπικαιρότητας* τὸ πρῶτο μέρος τοῦ ἄρθρου τοῦ π. Ἱερωνύμου Νικολοπούλου «Μικρὲς ἐπισημάνσεις σὲ μεγάλες παρανοήσεις», ὅπου γίνεται λόγος γιὰ τὶς πρόσφατες συζητήσεις σχετικὰ μὲ τὴ φορολόγηση τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὸ ἔλλειμμα σχετικῆς ἐνημέρωσης τῆς κοινῆς γνώμης. Στὴ στήλη *Συναξάριον* ἔχομε τὸ κείμενο γιὰ τὸν «Βίο τοῦ Ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Σαμφῶν τοῦ Ξενοδόχου» ἀπὸ τὸν κ. Ν.Κ. Δρατσέλλα, πολλὲς ἐνδιαφέρουσες ἐπιστολές, ποὺ προσφέρουν θέματα πρὸς συζήτηση στὴν *Ἐπικοινωνία*, πολλοὺς τίτλους νέων βιβλίων στὴ *Βιβλιοθήκη τοῦ Ἐφημερίου*, τὴν παρουσίαση τοῦ βιβλίου π. Ἀθανασίου Γιουσμᾶ «Παπα-Φώτης, ὁ διὰ Χριστὸν σαλός», ἀπὸ τὸν κ. Ἀγαπητὸ Ἀρετάκη στὴν *Βιβλιοπαρουσίαση* καὶ ἐνδιαφέρουσες εἰδήσεις στὸ Μηνολόγιο. Περιμένουμε καὶ τὴν συμμετοχὴ καὶ ἄλλων ἐφημερίων μὲ εἰδήσεις καὶ ἀπόψεις γιὰ τὸ περιοδικό τους.

Ἀλέξανδρος Κατσιάρας,
Διευθυντὴς Σύνταξης

Ἡ Ἐκκλησία ὡς ἔσχατολογικὴ φανέρωση τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ

Κωνσταντίνου Γρηγοριάδη,
Καθηγητοῦ Πανεπιστημίου

Ἡ Σάρκωση τοῦ Χριστοῦ, ἀρχὴ καὶ τέλος τῆς δημιουργίας

Ἡ εὐλογημένη Βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἀποκαλύπτεται στὴν κοινωνία τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἐλευθερίας τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἐδῶ βρίσκεται καὶ τὸ ἔσχατο κίνητρο γιὰ τὴν ἐκ τοῦ μηδενὸς δημιουργία τῆς ὑλικῆς κτίσεως καὶ τοῦ ἀνθρώπου. Τὸ ἀκατανόητο μυστήριο τῆς ἀγάπης τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ καλεῖ ἐκ τῆς ἀνυπαρξίας στὴν ὑπαρξὴ τὰ δημιουργήματα (= Ἐκκλησία) γιὰ νὰ μετάσχουν στὴν ἀγαθότητα καὶ τὴν ἄκτιστη ζωὴ τοῦ Θεοῦ. Ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, ὡς ἐνυπόστατη (= προσωπική) ἀποτυπώνεται στὴν «κατ' εἰκόνα Θεοῦ» δημιουργία τοῦ ἀνθρώπου. Ἀρχέτυπο καὶ ὑπόδειγμα αὐτῆς τῆς εἰκόνας εἶναι ὁ Θεός-Λόγος, ὁ Ἰησοῦς Χριστός. Στὴν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ ἐμπεριέχεται ἡ κοινωνία τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἐνότητος τοῦ Χριστοῦ μὲ τὸ Θεό-Πατέρα καὶ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα. Κατὰ συνέπεια ἡ ἀνθρώπινη φύση μας ἔχει ἐκκλησιαστικὸ καὶ θεολογικὸ περιεχόμενο.

Ἡ ὑπέρτατη ἀξία καὶ ὁ θαυμαστός δυναμισμὸς τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἡ σχέση του μὲ τὸ Χριστό. Κατὰ τὴν ἐπίγεια πορεία του καλεῖται νὰ ἀναπτύξει τὰ χαρίσματα τῆς ὑπάρξεώς του στὴν κοινωνία τῆς ἀγάπης του μὲ τὸν Κύριο, ποὺ ἀποτελεῖ καὶ τὸ λόγο (= αἰτία-σκοπὸ) τῆς ζωῆς του. Ὁ ἔσχατος καὶ τελικὸς προορισμὸς τοῦ ἀνθρώπου στὴ μελλοντικὴ πορεία του βρίσκεται στὴ δυνατότητα, ποὺ ἔχει νὰ φανερώσει μέσα ἀπὸ τὸν ἑαυτό του τὴν παρουσία τοῦ Χριστοῦ. Ὁ ἄνθρωπος δημιουργήθηκε, ὡς «Χριστοφόρος», δηλαδὴ φορέας τοῦ Χριστοῦ, ὥστε στὴν πορεία του νὰ μεταποιήσῃ τὸ «κατὰ τὴν εἰκόνα» σὲ εἰκόνα τοῦ Θεοῦ.

Οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας χαρακτηρίζουν τὴν ἀνθρώπινη ὑπαρξὴ, ὡς «θεουργική-θεανδρική». Αὐτὴ ἡ ἀλήθεια ἐκπηγάζει ἐκ τοῦ ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἔχει στὴ δομὴ τῆς ὑπάρξεώς του ἄμεση σχέση καὶ συγγένεια μὲ τὴν Ἀρχέτυπη εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ. Σ' αὐτὸ τὸ θεανθρώπινο χῶρο γίνεται ὁ ἄνθρωπος σωστός καὶ ἀληθινός, ὅταν δέχεται τὴν κοινωνία τῆς ἀγάπης τοῦ Κυρίου. Αὐτὸν τὸ δεσμὸ (= σύν-δεσμὸς) τῆς ἀγάπης πρέπει ὁ ἄνθρωπος νὰ τὸν ἀποδεχθεῖ ἐλεύθερα, γιὰ τὴν ἀγάπη εἶναι πάντα ταιριασμένη καὶ ἐνωμένη μὲ τὴν ἐλευθερία. Ἡ ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ στὸν ἄνθρωπο τὸν ἐξοπλίζει μὲ τὴ δύναμη τῆς Χάριτός Του, ὥστε νὰ ὑπερβαίνει τὴ χοϊκότητα τῆς ὑπάρξεώς του χωρὶς ὅμως καὶ νὰ τὴν καταργεῖ. Ὁ ἄνθρωπος εἶναι τὸ μοναδικὸ δημιούργημα, ποὺ στὴ σχέση του μὲ τὸ Πρόσωπο τοῦ Θεοῦ-Λόγου ὑπερβαίνει τὴν ἀναγκαιότητα τῆς βιολογικῆς του φύσεως. Ἔτσι ἐλευθερώνεται ἀπὸ τοὺς περιορισμοὺς καὶ

τῆ φθορὰ τῶν στοιχείων τῆς κτιστῆς φύσεώς του. Ἡ ὑπέρβαση αὐτῆ τοῦ ἀνθρώπου βρίσκεται στὴν ἀμοιβαιότητα τῆς σχέσεώς του μὲ τὸ Χριστό. «Νὰ γίνουμε ὅπως ὁ Χριστός, ἐπειδὴ καὶ ὁ Χριστὸς ἔγινε ὅπως ἐμεῖς. Νὰ γίνουμε θεοὶ γι' Αὐτόν, ἐπειδὴ καὶ Ἐκεῖνος ἔγινε ἄνθρωπος γιὰ μᾶς» (Γρηγόριος Θεολόγος).

Ὁ Θεὸς δημιούργησε τὸν ἄνθρωπο «ἐκ τοῦ χοός» (= ὕλικότητα-χοϊκότητα τῆς φύσεως), ἀλλὰ τὸν ἐξόπλισε καὶ μὲ τὴν «πνοὴν τῆς ζωῆς» (= Ἅγιο Πνεῦμα). Ἡ ὕλική κτίση ἐξοπλίσθηκε μὲ τὴ δυνατότητα τῆς διαφάνειάς της, δηλαδή νὰ ὑποδεχθεῖ καὶ νὰ ἀποδεχθεῖ καὶ νὰ ἀποδεχθεῖ τὴ πνοὴ τοῦ Θεοῦ, ὥστε νὰ ζωοποιηθεῖ καὶ ἔτσι νὰ ὑπερυψωθεῖ στὸ χῶρο τῆς ἀφθαρτῆς ζωῆς τοῦ Θεοῦ. Ἡ ὕλική κτίση λειτουργεῖ λογικὰ χωρὶς νὰ ἔχει τὴν αἴσθησι τῆς λογικότητος, ἐπειδὴ στερεῖται αὐτοσυνειδησίας. Ἡ λογικότητά της μᾶς παραπέμπει στὴν πηγὴ της, ποὺ εἶναι ἄυλη. Ὁ Ἅγιος Γρηγόριος Νύσσης τονίζει πὼς ἡ ὕλη θεωρεῖται ὡς ἄθροισμα ἰδιοτήτων καὶ δὲν νοοεῖται ἔξω ἀπ' αὐτὸ τὸ σύνολο. «Τὰ πάντα δι' ὧν ἡ ὕλη συνίσταται, τὸ κοῦφον (= εὐκίνητον), τὸ βαρὺ, τὸ ναστόν (= στερεό), τὸ ἀραιόν, τὸ μαλακόν, τὸ ὑγρὸν, τὸ ξηρόν, τὸ ψυχρόν, τὸ θερμόν, τὸ χρῶμα, τὸ σχῆμα, τὸ διάστημα · ἅπαντα (= ὅλα αὐτά) εἶναι καθ' ἑαυτὰ ἔννοια ψιλὰ (= πνευματικαί)... Γιατὶ κανένα ἀπὸ αὐτὰ μόνο του δὲν εἶναι ὕλη, ἀλλὰ ἡ συνδρομὴ τοῦ ἐνὸς στὸ ἄλλο γίνεται ὕλη».

Ἡ προσωπικὴ παρουσία τοῦ ἀνθρώπου, ὡς ὑποκειμένου μὲ αὐτοσυνειδησία θὰ μπορούσε στὴν κοινωνία τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ νὰ ἀποκρυπτογραφήσει τὶς ἄυλες ἰδιότητες τῆς ὕλης, ὥστε νὰ τὶς ἀφήσει διαφανεῖς γιὰ νὰ ζωοποιηθεῖ ἡ χοϊκότητα τῆς ὕλικῆς κτίσεως. Μὲ τὴν ἁμαρτία ὁ ἄνθρωπος ἀπομόνωσε τὸ πνευματικὸ θεμέλιο τῆς ὕλικότητος καὶ παραμέρισε τὴν πνοὴ τῆς ζωῆς τοῦ Θεοῦ. Τὸ ἀποτέλεσμα ἦταν νὰ ὑποταχθεῖ ὁ ἄνθρωπος στὴ φθορὰ καὶ τὸ θάνατο, ἀφοῦ ἀρνήθηκε τὴν ἀνύψωσή του στὸ ἐπίπεδο τῆς ἀφθαρτῆς ζωῆς τοῦ Θεοῦ.

Αὐτὸ ὁμως ποὺ ἀρνήθηκε ὁ ἄνθρωπος μὲ τὴν ἀσφαλμένη χρῆση τοῦ αὐτεξουσί-ου του, ἔρχεται νὰ τὸ ἀποκαταστήσει ὁ Θεὸς Λόγος μὲ τὴν Ἐνανθρώπησή Του. Τόσον ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, ὅσον καὶ οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ὑπογραμμίζουν πὼς ὁ Θεάνθρωπος Κύριος εἶναι τὸ μοναδικὸ κίνητρο γιὰ τὴ δημιουργία τῆς κτίσεως καὶ τοῦ ἀνθρώπου, ὅπως ἐπίσης ὅτι «ἐν τῷ Χριστῷ ἀνακεφαλαιώθησαν τὰ πάντα, τὰ ἐπὶ τοῖς οὐρανοῖς καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς» (Ἐφ.σ. Ι, 10). Ὁ Ἅπ. Παῦλος ἀναφέρει σὲ ὅλες τὶς ἐπιστολές του πὼς ὁ Χριστὸς εἶναι «πρωτότοκος πάσης κτίσεως, ὅτι ἐν αὐτῷ ἐκτίσθη τὰ πάντα... τὰ πάντα δι' αὐτοῦ (= Χριστοῦ) καὶ εἰς αὐτόν (= Χριστόν) ἔκτισται, ... καὶ τὰ πάντα ἐν αὐτῷ συνέστηκε (= τὰ πάντα δημιουργήθηκαν δι' Αὐτόν)» (Κολ. Ι, 14-18).

Ὁ Μ. Ἀθανάσιος λέγει ὅτι ὁ Θεὸς ἔδωσε στὸν ἄνθρωπο τὴ δύναμη τοῦ Λόγου, τοῦ Χριστοῦ, ὥστε ἡ ὑπαρξή του νὰ πορευέται στὴ σκιά του, ὥστε νὰ ἀποκτήσει τὴ λογικότητα (= τοῦ Χριστοῦ), ποὺ θὰ τὸν κάνει μέτοχο τῆς μακαριότητος. Καὶ ὁ Ἅγιος Μάξιμος Ὁμολογητῆς ὑπογραμμίζει: «Ἡ Σάρκωση τοῦ Χριστοῦ εἶναι τὸ μακάριο τέλος (= ὀλοκλήρωση) γιὰ ὅλα ὅσα δημιουργήθηκαν. Γι' αὐτὴν τὴν ὀλοκλήρωση ὁ Θεὸς δημιούργησε τὶς οὐσίες τῶν ὄντων. Γιὰ τὸ μυστήριον τοῦ Χριστοῦ δημιουργήθηκαν ὅλα τὰ κτίσματα τῶν αἰώνων καὶ ἐφοδιάστηκαν ἀπὸ τὸ Χριστὸ τὴν ἀρχὴ καὶ

τὴν ὀλοκλήρωση τῆς ὑπάρξεώς τους». Ὁ Ν. Καβάσιλας συμπληρώνει: «Ὁ Χριστὸς εἶναι τὸ Ἄρχέτυπο γιὰ ὅλα τὰ δημιουργήματα. Τὸ παράδειγμα γιὰ τὴ δημιουργία τοῦ ἀνθρώπου δὲν εἶναι ὁ παλαιὸς Ἀδάμ, ἀλλὰ ὁ Νέος Ἀδάμ, ὁ Χριστὸς». Γι' αὐτὸ καὶ ὁ ἄνθρωπος δὲν ἐρμηνεύεται ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ του, ἀλλὰ ἀπὸ τὸ Χριστό.

2. Ἡ μελλοντικὴ κατεύθυνση στὸν προορισμὸ τοῦ ἀνθρώπου

Ὅταν ὁ Χριστὸς ὀνομάζει τὸν ἑαυτὸ Του: «*Ἐγὼ εἰμι τὸ Α καὶ τὸ Ω, ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος, ἀρχὴ καὶ τέλος*» (Ἀποκ. 22, 13) ἀναφέρεται: α) στὸ λόγο (= αἰτία) τῆς δημιουργίας τοῦ ἀνθρώπου καὶ β) στὴ μελλοντικὴ πραγμάτωση τοῦ προορισμοῦ του, ὅπως φανερώνεται στὴ θεανθρώπινη Ὑπαρξὴ του. Ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἐξοπλισμένος ἀπὸ τὸ Θεὸ μὲ μιὰν ἀναπτυξιακὴ δύναμη (= μελλοντικὴ), ποὺ εἶναι ὁ καρπὸς τῆς συνεργίας του μὲ τὸ θεό-Λόγο. Μὲ τὴν ἁμαρτία του ὁμως ἐπεδίωξε τὴν αὐτονομία του, δηλαδὴ τὴν ἀναστολὴ τῶν χαρισμάτων του ἀπὸ τὴν κοινωνία του μὲ τὸ Θεό. Ἡ αὐτονομία ὑπῆρξε αὐταπάτη καὶ ἐμπαιγμός, γιὰτὶ ἀνέτρεψε τὴ δομὴ τῆς κτιστῆς ὑπάρξεώς του, ποὺ εἶναι δοσμένη καὶ ὄχι αὐτοφυῆς. Ἔτσι ὁ ἄνθρωπος μὲ τὴν ἀστοχία τῆς ἁμαρτίας ἰδιοποιεῖται (= σφετερίζεται) τὴ δωρεὰ τῆς ὑπάρξεώς του ἀπὸ τὸ Θεὸ καὶ τὴν καταλογίζει στὸν ἑαυτὸ του.

Ἡ συμπεριφορὰ τοῦ ἁμαρτωλοῦ ἀνθρώπου ἀλλοίωσε ὅλες τὶς δυνάμεις του, γιὰτὶ ἀπομονώθηκε στὸ ἴδιον Ἐγώ. Αὐτὸ ὀφείλεται στὴν ἀλλοίωση τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ, ποὺ τὴν κατακρατεῖ γιὰ τὸν ἑαυτὸ του καὶ δὲν ἐπιτρέπει τὴν κυκλοφορία τῆς στοὺς ἄλλους ἀνθρώπους. Ὁ ἐγωισμὸς ἐνεργεῖ τὰ ἀντίθετα ἀπὸ τὴ διακονοῦσα καὶ θυσιαζομένη ἀγάπη τοῦ Θεοῦ. Μὲ τὸν ἐγωισμὸ ὁ ἄνθρωπος θεωρεῖ τὸν ἑαυτὸ του ὑπέροχο ὅλων τῶν ἄλλων καὶ τὸν φαντάζεται νὰ ἔχει ἐπιτύχει ἀπὸ τώρα τὴν ὀλοκλήρωση του. Αὐτὴ ἡ ἀνισορροπία δείχνει τὴν ἀπώλεια τοῦ πραγματικοῦ, τῆς ἀλήθειας ποὺ φανερώνει τὶς ἀδιάκοπες ἀλλοιώσεις καὶ μεταπτώσεις τοῦ ἀνθρώπου. Αὐτὴ ἡ διψυχία, δηλαδὴ τὸ νὰ βλέπεις τὸν ἑαυτὸ σου φανταστικὰ καὶ ἔξω ἀπὸ τὴν πραγματικότητα, τὸν ὀδηγεῖ, ὥστε νὰ μένει κλειστὸς στὴν προσφερόμενη ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καὶ ἔτσι νὰ βρίσκεται μετέωρος καὶ ἀνασφαλὴς στὴν ἄγνωστη μελλοντικὴ πορεία του.

Ἡ ἀποκατάσταση τοῦ ἀλλοτριωμένου ἀπὸ τὴν ἁμαρτία ἀνθρώπου θεμελιώνεται στὴν ἐπαγγελία τοῦ Θεοῦ στοὺς Πρωτόπλαστους γιὰ τὸν ἐρχομὸ τοῦ Θεοῦ-Λόγου στὸν κόσμο. Ἡ ὑπόσχεση αὐτὴ τοῦ Θεοῦ φανερώνει πὼς ὁ Θεὸς Λόγος «πρότερον μὲν ἄσαρκος» πρὸ τῶν αἰώνων, βρίσκεται πάντα σὲ σχέση καὶ κοινωνία ἀγάπης μὲ τὸν ἄνθρωπο. Αὐτὴ ἡ ἀλήθεια στηρίζει τὴν ὑπαρξὴ τοῦ ἁμαρτωλοῦ ἀνθρώπου, ποὺ ὁμως εἶναι προσαντολισμένη στὴν προσδοκία γιὰ τὴν ἔλευση καὶ τὴ φανέρωση τοῦ Χριστοῦ. Σ' αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν προσδοκία στηρίζεται ἡ μελλοντικὴ πορεία τοῦ ἀνθρώπου γιὰ τὴν ὀλοκλήρωση τοῦ προορισμοῦ του καὶ μάλιστα ὄχι μόνο στὴ Παλαιὰ Διαθήκη στὴ διάρκεια τῆς Ἱερᾶς Ἱστορίας, ἀλλὰ καὶ μετὰ ἀπὸ τὴν ἱστορικὴ ἐμφάνιση τοῦ Σωτῆρος στὸν κόσμο. Ἡ Παλαιὰ Διαθήκη εἶναι γεμάτη ἀπὸ τὶς προεικονίσεις γιὰ τὴν ἔλευση τοῦ Χριστοῦ μέσα ἀπὸ τὰ διάφορα ἱστορικὰ γεγονότα τοῦ ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ (= Πάσχα, ὡς ἔξοδος ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο-Διάβαση τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, ὡς προεικόνιση τῆς Σαρκώσεως καὶ τοῦ Ἀγ. Βαπτίσματος-Μελχι-

σεδέκ, ὡς τύπος Ἰησοῦ Χριστοῦ-Τὸ μάννα, ὡς εἰκόνα τοῦ ἼΑρτου τῆς ζωῆς, τοῦ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάντος).

Ἐὸ Νόμος τοῦ Θεοῦ (= Δεκάλογος) «γέγονε παιδαγωγὸς εἰς Χριστόν», ποὺ σημαίνει πὼς ἡ ἐφαρμογή του ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο τὸν συνέδεε ἀπὸ τότε μὲ τὸν ἀναμενόμενο Κύριο. Καὶ στὴν Καινὴ Διαθήκη ἡ παρουσία τοῦ Χριστοῦ ἔπρεπε νὰ φανερωθεῖ μὲ τὴν ἔλευση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἐὸ Κύριος παρέπεμπε πάντα στὸν ἐρχομὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, γιατί ὁ ἄνθρωπος μὲ τὶς δυνάμεις του ἐρμήνευε ἀτελῶς τὴ διδασκαλία, τὰ θαύματα, τὸ ἐκούσιο Πάθος καὶ τὴν Ἀνάσταση τοῦ Κυρίου. Τὸ ἼΑγιο Πνεῦμα θὰ ἀποκαλύψει τὴν κυριότητα τοῦ Χριστοῦ, ποὺ μὲ τὴ σταυρωμένη ἀγάπη Του προσφέρει τὴ σωτηρία στοὺς ἄνθρώπους. «Οὐδεὶς δύναται εἰπεῖν Κύριον Ἰησοῦν, εἰ μὴ ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ» (Α΄ Κορ. 12,3). Πρόκειται γιὰ τὴν ἔσχατη ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς, ὅπου τὸ ἼΑγιο Πνεῦμα καθιστᾷ τοὺς ἄνθρώπους ἀρτίους καὶ ἰκανοὺς, ἀφοῦ ἐνσταλάζει στὶς καρδιὰς τοὺς τὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ (Ρωμ. 5,5).

Ἐ σωτηρία τῆς κτίσεως καὶ τοῦ ἀνθρώπου ὀλοκληρώθηκε μὲ τὸ Χριστό. Ἐὸμως μὲ τὴν ἐνέργεια καὶ τὸ φωτισμὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος φανερώθηκε σωστὰ καὶ ἐτοίμασε τὸν ἄνθρωπο νὰ τὴν ἀποδεχθεῖ. Ἐδῶ βρίσκεται ὁ ἔσχατος προορισμὸς τοῦ ἀνθρώπου, ποὺ ἀπὸ τὴν πλευρὰ τοῦ Θεοῦ εἶναι ὀριστικὸς καὶ ἀποφασιστικὸς, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν πλευρὰ τοῦ ἀνθρώπου εἶναι μελλοντικὸς καὶ ἀναμενόμενος. Στὴ Θεία Λειτουργία ἡ Ἐκκλησία παρακαλεῖ γιὰ τὴν κατάπεμψιν τοῦ Ἁγ. Πνεύματος, ποὺ μεταβάλλει τὸν ἼΑρτον καὶ τὸν Οἶνον σὲ Σῶμα καὶ Αἷμα Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἐμετοχή τοῦ ἀνθρώπου στὴ Θεία Εὐχαριστία ἀποτελεῖ τὴν πρόγευση τῆς ἐντάξεώς του στὴ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Ἐμελλοντικὴ πορεία τοῦ ἀνθρώπου στὴν Ἐκκλησία εἶναι ἐσχατολογικὴ, γιατί βεβαιώνεται γιὰ τὴν ὀριστικὴ νίκη τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ στὸν κόσμο. Αὐτὴ ἡ ἐμπειρία βοηθεῖ τὸν ἄνθρωπο νὰ ἀνακαλύψει τὴν ἀξία τῆς «κατ' εἰκόνα Θεοῦ» δημιουργίας του. «Ὅταν ὁ Χριστὸς φανερωθῆ, ἡ ζωὴ ἡμῶν, τότε καὶ ὑμεῖς φανερωθήσεσθε ἐν δόξῃ» (Κολ. 3,4).

Ἐ δόξα τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ὁ Χριστὸς, ποὺ ἐνώνει τὸν ἄνθρωπο μὲ τὴν ἄκτιστη ζωὴ τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ. Καὶ ὁ ἼΑγ. Μάξιμος ὁ Ὀμολογητὴς σχολιάζει μὲ καταπληκτικὸ καὶ βαθύτατο τρόπο: «Ἐκζητῶν τὸ ἑαυτοῦ τέλος ὁ ἄνθρωπος (= ἔσχατος προορισμὸς) εἰς τὴν ἀρχὴν κατανατᾷ φυσικῶς ἐν τῷ τέλει ὑπάρχουσαν. Οὐ γὰρ τὸ τέλος ἐκ τῆς ἀρχῆς, ἀλλ' ἡ ἀρχὴ ἐκ τοῦ τέλους». Ἐὸταν ὁ ἄνθρωπος στὸ χῶρο τῆς Ἐκκλησίας ἀποβλέπει καὶ ἐμπιστεύεται στὴν ὀριστικὴ νίκη τοῦ Χριστοῦ, τότε ἡ ὑπαρξὴ του ἐνθαρρύνεται μὲ τὴν ἀκτινοβολία τῆς ἀγάπης τοῦ Κυρίου καὶ ἀντιμετωπίζει μὲ τὴ Χάρη τοῦ Θεοῦ ὄλες τὶς μεταπτώσεις τῆς ἀμαρτίας στὸν παρόντα χρόνον. «Ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ θλίψιν ἔξετε· ἀλλὰ θαρσεῖτε, ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον» (Ἰω. 16,33). Στὴν ἔσχατη αὐτὴ βεβαιότητα τοῦ Χριστοῦ ὁ ἄνθρωπος διαπιστώνει πὼς ὁ ἀρχικὸς ἐξοπλισμὸς του μὲ τὴν εἰκόνα τοῦ Θεοῦ εἶναι «μείζων ἢ ὁ ἐν τῷ κόσμῳ» (Α΄ Ἰω. 4,4). Τελικὰ ἡ ἐν Χριστῷ μεταμόρφωση τοῦ ἀνθρώπου φανερώνεται στὴ μελλοντικὴ του πορεία καὶ κατεύθυνση γιὰ τὸν ἔσχατο καὶ ὀλοκληρωμένο προορισμὸ του.

TINA ME ΛΕΓΟΥΣΙΝ ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΕΙΝΑΙ;

9. Ποιά είναι ἡ κεντρικὴ ἔννοια στοῦ κήρυγμα τοῦ Ἰησοῦ;

Πρεσβ. Κωνσταντίνου Παπαθανασίου, Δρος Θ.,
Ἐφημ. Ἰ.Ν. Κοιμ. Θεοτόκου Π. Φαλήρου, Ἰ.Μ. Ν. Σμύρνης

ΠΕΡΑ ΑΠΟ ΚΑΘΕ «περιφερειακή» ἀπάντηση (ἀγάπη, ἀγιότητα, ἢ κάποιο ἀπὸ τὰ θέματα τῆς ἐπὶ τοῦ ὄρους Ὀμιλίας), ἡ ἀπάντηση βρίσκεται στοῦ ἀρχικό κιάλας κήρυγμα τοῦ Ἰησοῦ, ὁ ὁποῖος κηρύττει τὸ χαρμόσυνο μήνυμα τῆς «βασιλείας τοῦ Θεοῦ» (Μκ. 1,15). Κέντρο τοῦ κηρύγματος καὶ τῆς διδασκαλίας τοῦ Ἰησοῦ παραμένει ἡ διακήρυξη αὐτῆς τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, δηλαδὴ τῆς βασιλείας, τῆς βασιλικῆς ἐξουσίας καὶ κυριαρχίας τοῦ Θεοῦ ὡς παροντικοῦ καὶ ταυτόχρονα μελλοντικοῦ γεγονότος. Ἡ «βασιλεία τοῦ Θεοῦ» ἀποτελεῖ τὸν πιὸ συχνὸ ὄρο γιὰ τοὺς συγγραφεῖς τῆς Κ.Δ., ἂν καὶ χρησιμοποιοῦν πολλὰ ἄλλα συνώνυμα οὐσιαστικὰ φράσεις γιὰ νὰ ἐκφράσουν τὴν ἴδια πραγματικότητα. Στὸν εὐαγγελιστὴ Ματθαῖο δεσπόζει ὁ ἰουδαϊκο-ἐλληνικὸς ὄρος «βασιλεία τῶν οὐρανῶν» (4,17), χωρὶς νὰ παραλείπεται καὶ ἡ στερεότυπη ἔκφραση καὶ ἔννοια κλειδί «εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας», ἢ «βασιλεία αὐτοῦ» τοῦ Ἰησοῦ, τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου (16,28). Τὴν ἐγγύτητα αὐτῆς τῆς βασιλείας κηρύττει πρῶτος ὁ Ἰωάννης ὡς προφήτης (3,2), διακήρυξη κυριολεκτικὰ ὅμοια μὲ τοῦ Ἰησοῦ (4,17), ἢ ὁποῖα ἀργότερα θὰ διαδοθεῖ ἀπὸ τοὺς μαθητὲς του, πού σημαίνει ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία (10,7). Αὐτὴ ἡ ὁμοιότητα τοῦ κηρύγματος ἀποδεικνύει ὅτι ὅλοι αὐτοὶ ταιριάζουν μαζί, ἀνήκουν ἀπὸ κοινοῦ στὸν καινούργιο κόσμον πού

ἐγκαινιάζεται μὲ τὴν παρουσία καὶ τὸ ἔργο τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἐπίσης, ὁ ἴδιος ὁ Ἰησοῦς χρησιμοποιεῖ τὶς φράσεις «βασιλεία μου» ἢ «ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ» (Λκ. 22,30· Ἰω. 18,36), «βασιλεία τοῦ πατρός μου» (Μτ. 26,29), ἢ ἀπλῶς «βασιλεία» χωρὶς κάποιο προσδιοριστικὸ ὄρο· ἄλλοι ἀπευθύνονται στὸν Ἰησοῦ μὲ τὴ φράση «βασιλεία σου» (Μτ. 20,21· Λκ 23,42)· ἐνῶ ὁ Ἰωάννης χρησιμοποιεῖ πρωτίστως τὴ φράση «αἰώνιος ζωὴ» (3,15). Ὅλες οἱ παραπάνω ἐλαφρὰ διαφοροποιημένες φράσεις δὲν ὑποδηλώνουν τίποτε ἄλλο παρὰ τὸ γεγονὸς τῆς «βασιλείας τοῦ Θεοῦ» καὶ τὸν ἐρχομὸ τῆς. Ὅρισμένες δὲ ἀπὸ τὶς ἐκφράσεις αὐτές, σὲ βιβλία ὀλόκληρης τῆς Κ.Δ., ἀποδεικνύουν καθαρὰ ὅτι δὲν ὑπάρχει διάκριση μεταξὺ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς βασιλείας τοῦ Χριστοῦ. Τέλος, ἂν ἡ θρησκευτικὴ γλῶσσα ἔχει μιὰ συμβολικὴ διάσταση, διότι ἡ πραγματικότητα τοῦ Θεοῦ ποτὲ δὲν γίνεται ἄμεσα προσβάσιμη στὶς ἀνθρώπινες ὑπάρξεις, τότε καὶ ἡ παρούσα ἔννοια τῆς «βασιλείας τοῦ Θεοῦ» στὴ συμβολικὴ τῆς διάσταση προχωρᾷ πέρα ἀπὸ τὰ ἀνθρώπινα, μᾶς ἀνοίγει νέους σημασιολογικοὺς κόσμους. Γιὰ τὸν Ἰησοῦ τὸν ἀπὸ Ναζαρέτ, τὸ κεντρικὸ θρησκευτικὸ σύμβολο εἶναι ἡ βασιλεία/κυριαρχία τοῦ Θεοῦ· καὶ ὁ ἴδιος διακηρύσσει τὴν ἔλευση τοῦ ἐνὸς Θεοῦ στὴ βασιλικὴ του δύναμη.

Για την ἐλευθερία και την ἀγάπη στήν κατήχηση

Ἄλεξάνδρου Καριώτογλου, Δρος Θ.

ΑΣ ΔΟΥΜΕ στή συνέχεια για λίγο δύο ἀπὸ τὰ βασικὰ ἐργαλεῖα-στόχους στήν ὑπόθεση τῆς κατήχησης: τὴν ἐλευθερία καὶ τὴν ἀγάπη. Ὁ ἅγιος Γρηγόριος Παλαμᾶς ἀναφέρει σχετικά μὲ τὴν ἐλευθερία: « Ἔτσι λοιπόν, λέγει, νὰ λαλεῖτε καὶ ἔτσι νὰ κάνετε, σὰν νὰ πρόκειται νὰ κριθεῖτε ἀπὸ νόμο ἐλευθερίας· διότι ὁ νόμος τοῦ Χριστοῦ εἶναι νόμος ἐλευθερίας, ἀφοῦ αὐτὸς μᾶς ἐλευθέρωσε μὲ τὸ θεῖο βάπτισμα ἀπὸ τὸ νόμο τῆς ἁμαρτίας καὶ τοῦ θανάτου. Ἄν λοιπὸν δὲν σπεύσουμε νὰ φυλάξουμε μαζί μας τὴν ἐλευθερία ὡς τὸ τέλος μὲ ἔργα καὶ λόγια ἀκατηγόρητα ἢ, ὅταν ἐκπέσει, νὰ τὴν ἀνακαλέσουμε μὲ τὴν μετάνοια, θὰ κατακριθοῦμε ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν ἐλευθερωτὴ νόμο, ὡς μὴ τηρήσαντες τὴν ἐλευθερία ποὺ μᾶς δόθηκε...»¹. Τὸ βάρος στὰ παραπάνω λόγια τοῦ ἁγίου πέφτει στή σκέψη ὅτι ἡ ἐλευθερία πρέπει νὰ διαφυλαχτεῖ μὲ λόγια καὶ ἔργα ἀκατηγόρητα. Εἶναι φανερὸ ὅτι τὸ μονοπάτι τῆς ἐλευθερίας εἶναι δύσκολο, ἐπειδὴ ὁ μεταπτωτικὸς ἄνθρωπος ἔχει σταθερὰ τὴν «τάση τῆς αὐθεντίας», ὅπως θὰ μπορούσε κανεὶς νὰ ὀνομάσει τὴν ἐπιθυμία μας νὰ ἐπιβάλλουμε αὐτὸ ποὺ ἐμεῖς σκεφτόμαστε ὡς μόνον ἀληθινό. Κι αὐτὸ ἀποτελεῖ τὸ μόνιμο πρόβλημα ἑνὸς κατηχητῆ. Νοιώθει πολλὰς φορές ὅτι ὅλα τὰ γνωρίζει καὶ πρέπει νὰ τὰ ἐπιβάλλει στὸν κατηχούμενο. Ἄς διαβάσουμε πά-

νω σ' αὐτὸ τοὺς διαλόγους τῶν ἀββᾶδων Βαρσανουφίου καὶ Ἰωάννου, οἱ ὁποῖοι ὅταν τοὺς ρωτοῦν πολλοὶ μοναχοὶ (στὴν πραγματικότητα τοὺς κατηχοῦν στήν πνευματικὴ ζωὴ) καὶ ζητοῦν ἀπαντήσεις πάνω σὲ θεωρητικὰ καὶ πρακτικὰ προβλήματα ποὺ ἀναφύονται κατὰ τὴν ἄσκηση τῆς πνευματικῆς ζωῆς, οἱ ἴδιοι ἀπαντοῦν μὲ τρόπο ἁγιοπνευματικὸ καὶ στὸ τέλος προσθέτουν: «Αὐτὰ σοῦ τὰ εἶπα κινούμενος ἀπὸ τὴν κατὰ Θεὸ ἀγάπη ποὺ τρέφω γιὰ σένα. Συγχώρεσέ με, ἀδελφέ μου, γιὰ τὸν Κύριο»² ἢ ἀκόμα «συγχώρεσέ με, ἀδελφέ, διότι δὲν ξέρω ἂν σοῦ μίλησα σωστά, ἀλλὰ δὲν εἶναι πρέπον νὰ σοῦ πῶ τὰ ἀντίθετα»³. Σὲ κανέναν δὲν ἐπιβάλλουν τὴν ἀποψή τους. Τοὺς διδάσκουν καὶ τοὺς προσφέρουν κατευθύνσεις ἐλπίζοντας, ὅτι καὶ αὐτοὶ μὲ τὸν προσωπικὸ τους τρόπο θὰ ἀφομοιώσουν ὅ,τι ἄκουσαν καὶ θὰ μετέλθουν ἐλεύθερα τῆ δικῆ τους πορεία. Ἄλλωστε ἡ ἐλευθερία ὀρίζεται ἀπὸ τοὺς πατέρες ὡς «ἡ ἀλήθεια ποὺ λέγεται φανερά». Ὡστόσο ἡ ἐλευθερία «λειτουργεῖται ἀπὸ πρόσωπα ποὺ δὲν σκανδαλίζονται μ' αὐτήν. Διότι δὲν οἰκοδομοῦνται ὅλοι, λειτουργώντας τὴν. Αὐτὸς ποὺ ἔχει διάκριση, οἰκοδομεῖται καὶ χαίρεται. Αὐτὸς ὅμως ποὺ δὲν ἔχει, σκανδαλίζεται. Γι' αὐτὸ ἔχει ὑποχρέωση αὐτὸς ποὺ κάνει χρῆση μίας τέτοιας ἐλευθερίας, νὰ μὴν τὴ χρησιμοποιεῖ

ἐμπαθῶς, δηλαδή για τὴν ἱκανοποίηση τοῦ πάθους ποὺ τὸν ἐνοχλεῖ, ἀλλὰ γιὰ νὰ ἐξυπηρετήσῃ μία ἀνάγκη του»⁴.

Ἡ κατήχηση μὲ βασικὸ ἐργαλεῖο τὴν ἐλευθερία προϋποθέτει τὴν ἐκ μέρους τοῦ ποιμένα ἢ τοῦ κατηχητῆ συνειδητοποίηση ὅτι:

Πρέπει νὰ μεταφερθεῖ στὸν κατηχούμενο ἀποκλειστικὰ ἢ ἀλήθεια τῆς πίστεως.

Χρειάζεται νὰ ἀφήσῃ τὸν κατηχούμενο ἐλεύθερο νὰ κρίνει ποιὰ εἶναι τὰ κενὰ ποὺ παρουσιάζει ἢ γνώση τῆς ἀλήθειας ποὺ λαμβάνει. Δίνοντας μίαν ἀπάντηση ὁ ἀββᾶς Ἰωάννης στὴν ἐρώτηση ἐνὸς μοναχοῦ στὸ τέλος προσθέτει: «Ἀπάντησα στὸν ἀδελφό μου ὅπως τὸ σκέφτομαι. Ἄν αὐτὸς ὅμως τὸ κατανοεῖ καλύτερα τὸ πράγμα, ὁ Κύριος νὰ δώσει τὴ δική Του σύνεση καὶ σ' αὐτὸν καὶ σὲ μένα τὸν ἐλάχιστο δοῦλο Του»⁵.

Νὰ δώσει στὸν κατηχούμενο νὰ ἀντιληφθεῖ ὅτι ἐκεῖνος παραμένει ὁ σύμβουλος του καὶ πνευματικὸς καθοδηγητῆς, ὅταν τὸν χρειαστεῖ. Ὁ ἀββᾶς Βαρσανούφιος δίνοντας τὴ συμβουλή του σὲ ἕνα μοναχὸ προσθέτει: «δὲν στὸ λέω μὲ τὴ συνείδηση ὅτι εἶμαι τέλειος ἢ ἀναμάρτητος αὐτὸ ποὺ πρόκειται νὰ σοῦ πῶ –ὁ Θεὸς τὸ ξέρει– ἀλλὰ στηρίζομαι στὸ ὅτι, ἂν πιστέψῃς μὲ συνέπεια καὶ ἀκρίβεια σὲ ὅσα σοῦ λέω, κατὰ τὴν πίστη σου, θὰ σοῦ δώσει καὶ ὁ Κύριος»⁶.

Ἡ ἐλευθερία κατὰ τὴ διαδικασία τῆς κατήχησης εἶναι ξένη ἀπὸ δύο στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα πολλὲς φορὲς μᾶς διαφεύγουν: τὴν ἐξοικείωση μὲ τὰ ἱερὰ καὶ τὸν προσηλυτισμὸ. Νοιώθουμε ὡς στελέχη τῆς Ἐκκλησίας ὅτι χρειάζεται νὰ φέρουμε τόσο κοντὰ τὸ κατηχούμενο σὲ θέματα ποὺ ἀγγίζουσιν τὴ ζωὴ της, ὥστε ἐπέρχεται ἕνα εἶδος ἐξοικείωσης μ' αὐτὰ καὶ

στὴ συνέχεια νοιώθει ὅτι βρίσκεται πολὺ κοντὰ στὴ σωτηρία, σὲ σημεῖο ποὺ νὰ αἰσθάνεται ὅτι μεταβάλλεται σὲ συνηγορο τοῦ Θεοῦ πάνω στὴ γῆ. Ταυτόχρονα ἢ κατήχηση μεταβάλλεται σὲ προσπάθεια στρατολόγησης ὁπαδῶν καὶ αὐτὸ ἀποτελεῖ σφάλμα μεγάλο, τὸ ὁποῖο ἀκυρώνει τὴν ἐλευθερία τῆς πνευματικῆς πορείας τοῦ κατηχούμενου «σὺν πᾶσι τοῖς ἁγίοις». Γιὰ τὸ λόγο αὐτὸ οἱ πατέρες συμφωνοῦν στὸ ὅτι ἢ ἐλευθερία εἶναι καλὴ, ὅταν γίνεται μὲ φόβο Θεοῦ. «Καὶ ἐκεῖνο ποὺ γίνεται μὲ ἐλεύθερη καὶ ἀγαθὴ προαίρεση ἀρέσει πολὺ στὸ Θεό»⁷.

Ἄς ἔλθουμε τώρα καὶ στὴν ἀγάπη ὡς ἐργαλεῖο τῆς κατήχησης. Ὁ ἀββᾶς Ἰωάννης μᾶς δίνει μίαν πολὺ ὀλοκληρωμένη εἰκόνα τοῦ μέτρου τῆς ἀγάπης. Σὲ καθαρὰ πρακτικὸ ἐπίπεδο διακρίνει τὴν ἀγάπη σὲ δύο εἶδη: «τὴν ἀγάπη τῶν πατέρων πρὸς τὰ τέκνα τους καὶ τὴν ἀγάπη τῶν ἀδελφῶν πρὸς τοὺς ἀδελφούς τους». Ὅπου «πατέρας» θὰ μπορούσε νὰ ἰσχύει ὁ «ἱερέας» ἢ ὁ «κατηχητῆς» σὲ σχέση μὲ τὰ παιδιά τους δηλαδή τὰ πνευματικὰ τους παιδιά, τοὺς κατηχούμενους. Καὶ συνεχίζει ὁ ἀββᾶς: «Τὸ μέτρο τῆς ἀγάπης τῶν πνευματικῶν Πατέρων πρὸς τὰ τέκνα τους, δὲν ἔχει κάτι τὸ ἐπικίνδuno, οὔτε τὸ σαρκικό, διότι εἶναι ἀσφαλισμένοι ἀπὸ τὰ ὀλοκληρωμένα καὶ παγιωμένα πνευματικὰ βιώματα καὶ φρονήματά τους. Καὶ εἴτε μὲ τὰ λόγια τους εἴτε μὲ τὰ ἔργα, φροντίζουν πάντοτε νὰ ὠφελήσουν τὰ ἀρχαῖα παιδιά τους ποὺ ἔχουν σὲ ὅλα λιγότερες ἐμπειρίες ἀπ' αὐτούς. Καὶ ἐνῶ τρέφουν τέτοια ἀγάπη γιὰ τὰ παιδιά τους, δὲν ἀποσιωποῦν τὰ ἐλαττώματά τους, ἀλλὰ συχνὰ τὰ ἐλέγχουν καὶ τὰ παιδαγωγοῦν.

Τὸ μέτρο, λοιπόν, τῆς τέλειας ἀγάπης εἶναι τὸ νὰ ἀγαπᾶ κανεὶς τὸν πλησίον του –μετὰ τὴν ἀγάπην ποὺ ἔχει πρὸς τὸ Θεό– σὰν τὸν ἑαυτό του»⁸.

Ἡ ἀγάπη τοῦ κατηχητῆ πρὸς τὸν κατηχούμενο δὲν ἀποτελεῖ μόνο ἐργαλεῖο διαπαιδαγωγώσεως κατὰ Χριστόν, ἀλλὰ καὶ στάση ζωῆς θυσιαστικῆ, ἀπὸ τὴν ὁποία λείπει ἡ ἔλλειψη ἐμπιστοσύνης, ἡ μειωμένη καὶ ἐλλιπὴς ἔγνοια, ἡ ἐπαναπαυση, ὁ ἐπαγγελματισμὸς καὶ ἡ ἀκύ-

ρωση τῆς οὐσιαστικῆς σχέσης. Τὸ γεγονός ὅτι ἡ ἀγάπη εἶναι στάση ζωῆς θυσιαστικῆ μᾶς ὑπενθυμίζει ὅτι πρόκειται γιὰ γνώρισμα τῶν τελείων. Ὡστόσο ἡ ἐπίμονη καὶ σταθερὴ ἄσκηση τῆς ἀγάπης μακριὰ ἀπὸ «τὸ ναρκισσισμὸ ποὺ ἀποτελεῖ προσπάθεια καταξιώσεως ἰδεατοῦ ἑαυτοῦ, θρησκευτικῶς ἐνδεδυμένου»⁹ μπορεῖ νὰ δώσει σὲ ἓνα κατηχητῆ ἓνα στοιχειῶδες ἐφόδιο γιὰ τὸ ἔργο τῆς κατήχησης.

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

- 1 Ὁμιλία ΔΗ' Εἰς τὸ Α' Ἐωθινόν, Pg 151,480 C-D.
- 2 Βαρσανουφίου καὶ Ἰωάννου, Κείμενα διακριτικὰ καὶ ἡσυχαστικὰ (Ἐρωταποκρίσεις), τ. Β', ἐκδ. «Ἐτοιμασία», Ἱεράς Μονῆς Τιμίου Προδρόμου, Καρέας 1996, σ. 435.
- 3 Ὁπ.π., σ. 493.
- 4 Ὁπ.π., σ. 267.
- 5 Ὁπ.π., σ. 183.
- 6 Ὁπ.π., σ. 45.
- 7 Ὁπ.π., σ. 359.
- 8 Ὁπ.π., σ. 217.
- 9 Βλ. τὸ σχόλιο στὸ κείμενο τοῦ ἀββᾶ Ἰωάννη, ὅπ.π., σ. 214-215.

Τὸ Κήρυγμα καὶ τὰ Δόγματα (β')

Πρωτ. Ἀντωνίου Πινακούλα,
Ἐφημ. Ἱ.Ν. Ἀγ. Παντελεήμονος Χαλανδρίου, Ἱ. Ἀρχ. Ἀθηνῶν

Σ ἐ προηγούμενο σημείωμά μας (ΕΦΗ-ΜΕΡΙΟΣ Ἰανουαρίου 2010) προσπαθήσαμε νὰ δείξουμε τὴ σχέση τοῦ κηρύγματος μὲ τὰ δόγματα. Τώρα θὰ ἀσχοληθοῦμε μὲ τὸν τρόπο ποῦ θὰ κηρυχθοῦν τὰ δόγματα σήμερα. Πρὶν καταλήξουμε σ' αὐτό, θὰ προσπαθήσουμε νὰ δείξουμε τὸν τρόπο ποῦ κηρύσσονταν τὰ δόγματα στὴν παράδοση τῆς Ἐκκλησίας μας. Θὰ πάρουμε τὸ κήρυγμα μίας Κυριακῆς, ὅπως ἔγινε ἀπὸ ἀναγνωρισμένους ὑπηρέτες του, καὶ θὰ δοῦμε ἐκεῖ τὸ θέμα μας.

Γιὰ τὸ σκοπὸ αὐτὸ ἐπιλέξαμε τὴ δευτέρα Κυριακὴ τῆς Μεγάλης Σαρακοστῆς (Μρκ. 2,1-12), ποῦ ἀναφέρεται στὴ θεραπεία τοῦ παραλυτικοῦ τῆς Καπερναοῦμ, ἐπειδὴ ἡ περικοπὴ τῆς εἶναι ἀπλὴ καὶ δὲν φαίνεται νὰ ἔχει πλούσιο δογματικὸ ἐνδιαφέρον. Θὰ ἀρχίσουμε ἀπὸ τὸ πρῶτο Κυριακοδρομιο ποῦ γνωρίζουμε, ποῦ εἶναι τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Γερμανοῦ Β' (1222-1240). Πρόκειται γιὰ τὴν πρώτη ὀλοκληρωμένη προσπάθεια συγκρότησης Κυριακοδρομίου μετὰ τὴ σταθεροποίησι τῶν περικοπῶν ποῦ διαβάζονται κάθε Κυριακὴ στὴν Ἐκκλησία μας. Εἶχε πάντοτε μεγάλο κῦρος καὶ μεταφράστηκε ἀπὸ νωρὶς στὰ σλαβονικὰ καὶ ἀπὸ ἐκεῖ στὶς νεώτερες σλαβικὲς γλῶσσες. Στὰ νεοελληνικὰ μεταφράστηκε ἐπανειλημμένως καὶ ἦταν τὸ βασικὸ βοήθημα τῶν κηρύκων τῆς Τουρκοκρατίας.

Στὸ κήρυγμα τοῦ Γερμανοῦ γιὰ τὸν παραλυτικὸ τῆς Καπερναοῦμ τὸ δόγμα διδασκεται ἀπλὰ καὶ ἀβίαστα, μὲ τὴν ὀργανικὴ ἐνσωμάτωσή του στὴ ροὴ τοῦ λόγου. Ὁ κήρυκας διδάσκει τοὺς ἀκροατές του γιὰ τὸν Χριστὸ-Κριτὴ ὁ ὁποῖος ἤλθε στὸν κόσμον γιὰ νὰ ἀποκαταστήσει τὴν τάξη τῆς Δημιουργίας, ποῦ διαταράχθηκε ἀπὸ τὴν εἴσοδο τῆς ἁμαρτίας. Τότε ἦταν ποῦ ἐμφανίστηκε καὶ ἡ παραλυσία. «Καὶ ἐν ἀρχῇ δὲ τῆς κτίσεως ἐξ ἁμαρτιῶν ἡ νόσος εἰς τὸ τοῦ Κáιν σῶμα ἐνέσκηψε. Μετὰ δὲ τὴν ἀδελφοκτονίαν παρελύθη τὸ σῶμα ἐκεῖνω» (33,46). Τὰ θαύματα τοῦ Χριστοῦ δείχνουν ὅτι ἡ ἀποκατάστασις ἄρχισε. Γι' αὐτὸ ἀπαριθμεῖ ὅσα ἔγιναν μέχρι τότε (33,14).

Ἀκολουθώντας σχολαστικὰ τὸ κείμενο τῆς περικοπῆς καὶ ἀναφερόμενος στὴ σημείωσι τοῦ εὐαγγελιστῆ «ἠκούσθη ὅτι εἰς οἶκόν ἐστι καὶ εὐθέως συνήχθησαν πολλοί» λέει: «Οὐδὲ γὰρ ἦν δυνατὸν τὸ μέγα φῶς καὶ τὸν νοητὸν ἥλιον τῆς δικαιοσύνης ἐν μικρᾷ οἰκίᾳ λανθάνειν κρυπτόμενον» (33,22). Μὲ τοὺς χαρακτηρισμοὺς αὐτοὺς προετοιμάζει τὸν ἀκροατὴ του γιὰ τὸν τρόπο ποῦ θὰ ἐνεργήσει ὁ Χριστὸς στὴ συνέχεια. Ὁ Χριστὸς ἐμφανίζεται στὸν κόσμον ὡς φῶς καὶ ἥλιος δικαιοσύνης ἐπειδὴ κρίνει συνεχῶς τὸν κόσμον «καὶ πρὸ τῆς μεγάλης καὶ ἐπιφανοῦς ἡμέρας τοῦ πᾶσι δικάσοντος» (34,11).

Ἡ κρίση τοῦ Θεοῦ γίνεται διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἀφορᾷ στὴν παρούσα περικοπή δύο ομάδες ἀνθρώπων. Τὴν πρώτη ομάδα ἀποτελοῦν ὁ παραλυτικός καὶ ἐκεῖνοι ποὺ τὸν μεταφέρουν. Ὑποβάλλονται μὲ τὴ θέλησή τους στὴν κρίση τοῦ Θεοῦ καὶ ταπεινώνονται δημόσια ἀποκαλύπτοντας τὸ πρόβλημά τους. Ὁ ἴδιος ὁ παραλυτικός ποὺ πρωταγωνιστεῖ στὰ παραπάνω, ὅταν ἀκούει τὸν Χριστὸ νὰ τοῦ συγχωρεῖ τὶς ἁμαρτίες, ἐνῶ ἐκεῖνος πῆγε γιὰ νὰ θεραπευτεῖ, «οὐκ ἠγανάκτησεν, οὐκ ἐδυσχέρανεν [...] ἀλλ' ἀνέμεινε στέργων καὶ μακροθυμῶν» (34,29 κ.έ.). Δέχονται στὸ πρόσωπο τοῦ παραλυτικοῦ τὸν ἔλεγχον τοῦ Χριστοῦ καὶ ὁ κήρυκας φανερώνει στοὺς ἀκροατές του ὅ,τι ἀποδεικνύει τὴν ἀνθρώπινη συνέργεια στὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ.

Ἀντίθετα, οἱ ἄνθρωποι τῆς ἄλλης ομάδας, ποὺ τὴν ἀποτελοῦν Γραμματεῖς, ὄχι μόνον ἀρνοῦνται τὴν κρίση τοῦ Θεοῦ ἀλλὰ καὶ προσπαθοῦν νὰ ἐλέγξουν ἐκεῖνοι τὸν Χριστὸ καὶ νὰ τὸν κατηγορήσουν ὡς βλάσφημο. Ὁ κήρυκας ἐρμηνεύει στοὺς ἀκροατές του ὅτι ἡ στάση τους προμηνύει τὴ μελλοντική τους ἀπόφαση γιὰ θανάτωση τοῦ Χριστοῦ. «Βλασφημίας ἐγκλήματι περιβαλεῖν αὐτὸν ἤθελον, τὴν ἐσχάτην δίκην αὐτοῦ καταψηφίζόμενοι» (35,21).

Στὸ κήρυγμα τοῦ Γερμανοῦ ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ δημιουργὸς Θεός. Ἐξηγώντας στοὺς ἀκροατές του τὸ πρόσταγμα «ἔγειρε, ἄρον σου τὴν κλίνην...», λέει: «Ἴδου καὶ νῦν εἶπεν ὁ Χριστὸς τῷ παραλύτῳ ἔγειρε καὶ εὐθέως ἔργον τὸ πρόσταγμα γίνεται» (35,41). Ἐδῶ γίνεται παραπομπή σὲ γνωστὴ πατερικὴ ἐρμηνεία. Τὸ ἴδιο διδάσκει καὶ σχολιάζοντας τὶς μυστικὰς ἐνθυμίσεις τῶν Γραμματέων. «Θεὸν ἑαυτὸν δείκνυσιν ἐκ τοῦ τὰς ἐνθυμίσεις εἰδέναι. Μόνου γὰρ Θεοῦ ἐστὶ τὸ τὰ ἀπόρρητα γινώσκειν» (35,26).

Παράλληλα, ὁ κήρυκας διδάσκει ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι ἄνθρωπος. Γι' αὐτὸ τὸν περιγράφει ὡς ἕναν ἀπὸ ἐμᾶς. «Καὶ οὐδὲ εἰς τὰς πλατείας ἤρχετο, τὴν δόξαν τῶν πολλῶν ἐκτρεπόμενος καὶ ἡμᾶς παιδεύων μηδὲν τί ποιεῖν κατ' ἐπίδειξιν, ἀλλ' εἰσῆλθεν εἰς οἶκόν τινα» (33,19). Τὸ ἴδιο κάνει καὶ παρακάτω ὅταν ἀναφέρει τὸν τρόπον τῆς θεραπείας τοῦ παραλυτικοῦ. Ἐκεῖ ὁ Χριστὸς γίνεται ἰατρὸς σοφὸς καὶ εὐμήχανος (34,36). Βλέποντας στὴν ἀντίθεση τῶν Γραμματέων τὸ πάθος τοῦ Χριστοῦ ὀλοκληρώνει τὴν ταυτόχρονη θέα τοῦ Χριστοῦ ὡς Θεοῦ καὶ ὡς ἀνθρώπου.

Ἀπὸ τὰ παραπάνω φαίνεται ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖο συνδέει ὁ Γερμανὸς τὸ κήρυγμα μὲ τὰ δόγματα. Σὲ ὅλο τὸ κήρυγμά του δὲν χρησιμοποιεῖ κάποιον ἀπὸ τοὺς γνωστοὺς δογματικοὺς ὅρους. Δὲν θὰ συναντήσουμε πούθεν τὶς λέξεις ὑπόσταση, ὁμοούσιος, οὐσία, ἐνυπόστατον κ.λπ. Ὁ Γερμανὸς ἀποφεύγει συστηματικὰ τὴ χρῆση ἀφρημένων ἐννοιῶν καὶ τὶς στατικὰς περιγραφὰς ἰδιοτήτων. Θὰ μπορούσε ἀνετα νὰ τὸ κάνει προσφεύγοντας στὴν πατερικὴ παράδοση. Ἀντίθετα, φαίνεται ὅτι τὸν ἐνδιαφέρει νὰ φανερώσει τὸν Χριστὸ νὰ ἐνεργεῖ μέσα στὸν ἀνθρώπινο χῶρο. Νὰ ἐπεμβαίνει δυναμικὰ στὴν ἀνθρώπινη ζωὴ ποὺ βρίσκεται σὲ κατάσταση ἀρρώστιας καὶ ἁμαρτίας.

Γι' αὐτὸ στὸ κήρυγμά του ἡ παρουσία τοῦ Χριστοῦ λειτουργεῖ συνεχῶς ἀλλάζοντας ἐπίπεδα ἢ σφαῖρες δράσεως. Ἔτσι, συγχωρεῖ τὶς ἁμαρτίες τοῦ παραλυτικοῦ, φανερώνει καὶ ἐλέγχει τὶς ἐνθυμίσεις τῶν Γραμματέων, θεραπεύει τὴν παραλυσία καὶ προκαλεῖ τὸν θαυμασμὸ τοῦ λαοῦ, ποὺ δοξάζει τὸν Θεό. Ὁ Γερμανός, ἀκολουθώντας τὸν εὐαγγελιστὴ, μεταφράζει συνεχῶς τὴ δογματικὴ διδασκαλία περὶ τοῦ

Χριστοῦ σὲ συγκεκριμένες πράξεις ἀπελευθερωτικὲς γιὰ τὸν ἄνθρωπο. Τὸ περιεχόμενον τῶν ἐννοιῶν ποὺ θὰ χρησιμοποιοῦσε γιὰ νὰ γνωρίσει τὸ Χριστὸ στοὺς ἀκροατὲς του προτιμᾷ νὰ τὸ φανερώσει περιγράφοντας τὶς κινήσεις καὶ τὰ λόγια του.

Μὲ τὸν ἴδιο τρόπο ὁ Γερμανὸς καταφέρει ἐπίσης νὰ δώσει στὸν ἀκροατὴ του μέσα ἀπὸ εἰκόνες τὴν ταυτόχρονη θέα τοῦ Χριστοῦ ὡς Θεοῦ καὶ ὡς ἀνθρώπου. Ἐνῶ εἶναι ὁ Θεὸς ποὺ θεραπεύει τοὺς ἀρρώστους, κρύβεται ὡς ἄνθρωπος ἀπὸ τὴν περιέργεια τῶν ἀνθρώπων. Ἐνῶ γνωρίζει ὡς Θεὸς καὶ τὶς μυστικὲς ἐνθυμίσεις τῶν Γραμματέων, ἀπειλεῖται ταυτόχρονα ἀπὸ αὐτοὺς μὲ θάνατο. Εἶναι ἐπίσης ἄξιο προσοχῆς ὅτι ὁ Γερμανὸς δὲν κάνει χρῆση οὔτε αὐτῶν τῶν χριστολογικῶν τίτλων ποὺ τοῦ παρέχει ὁ εὐαγγελιστής. Μάλιστα, στὴν παρούσα περιοχὴ ἔχουμε τὸν σπουδαῖο τίτλο «Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου». Καὶ ὅμως, παρὰ τὶς μεγάλες δυνατότητες ποὺ θὰ τοῦ ἔδινε ἡ ἀνάλυση αὐτῆς τῆς ἔκφρασης, ἐκεῖνος προτιμᾷ νὰ δώσει στοὺς ἀκροατὲς του τὸ περιεχόμενον τῆς ζωγραφίζοντας εἰκόνες τῆς δράσεως τοῦ Χριστοῦ. Στὸ κήρυγμα τοῦ Γερμανοῦ ὁ Χριστὸς εἶναι μία ὑπόσταση σὲ δύο φύσεις.

Ἄς δοῦμε τώρα τί εἶναι αὐτὸ ποὺ ὀδηγεῖ τὸν Γερμανὸ σ' αὐτὸν τὸ τρόπο διδασκαλίας τοῦ δόγματος. Φαίνεται καθαρὰ πὼς κατ' ἀρχὴν εἶναι ἡ συνείδηση ποὺ ἔχει γιὰ τὴ συνέχεια τῆς Ἐκκλησίας. Δὲν μιλάει γιὰ τὸν Χριστὸ ὡς κάτι ποὺ συνέβη κάποτε καὶ τώρα ἀφορᾷ στὴν ἱστορία. Ὁ Χριστὸς εἶναι παρὼν στοὺς ἀκροατὲς του καὶ καμμία χρονικὴ ἀπόσταση δὲν τοὺς χωρίζει. Αὐτὸ φαίνεται καὶ στὴ συνεχῆ χρῆση ρημάτων σὲ χρόνο ἱστορικοῦ ἐνεστώτα. Λέει, γιὰ παράδειγμα: «Ἀκούσωμεν δὲ καὶ τῶν εὐαγγελικῶν ρημάτων, ὧν ὁ θεσπέσιος Μάρκος σημερον φθέγγεται» (32,36) ἢ «ἔρχονται πρὸς

αὐτὸν παραλυτικὸν φέροντες» (33,27). Κάτω ἀπὸ τὴν κρίση τοῦ Θεοῦ βρίσκονται ἐκεῖνοι ποὺ ἀκοῦνε τὸ κήρυγμά του, ὅπως ἦταν καὶ ὁ παραλυτικὸς καὶ ἐκεῖνοι ποὺ τὸν κουβαλοῦσαν. Ὁ παραλυτικὸς «διὰ μόνης διαβαίνει τῆς ἀγορᾶς καὶ τὰ ἄλλα ὅσα εἶπομεν ὑπομένει καὶ καρτερεῖ διὰ τὴν πίστιν τὴν εἰς Χριστόν» (34,25). Μαζὶ βέβαια μὲ τὸν παραλυτικὸ καὶ τοὺς βαστάζοντας βρίσκονται καὶ οἱ ἀκροατὲς τοῦ Γερμανοῦ. Σὲ ἀντίθεση μὲ τοὺς Γραμματεῖς, τὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας ὑποβάλλονται μὲ τὴ θέλησή τους στὴν κρίση τοῦ Θεοῦ. Ὑπὸ αὐτὲς τὶς συνθήκες οὐδεὶς λόγος ὑπάρχει γιὰ χρῆση φιλοσοφικῶν ὅρων ἢ λεπτεπίλεπτων ἐρμηνειῶν τοῦ προσώπου τοῦ Χριστοῦ. Ὁ Χριστὸς εἶναι ἐκεῖ ἀνάμεσά τους «λέγει καὶ ἡμῖν ὁ Χριστὸς τοῖς παραλελυμένοις κατὰ ψυχὴν, ἀδελφοί μου· ἐγέρθητε καὶ περιπατεῖτε» (35,44).

Ἐνας δεῦτερος λόγος ἀποφυγῆς δογματικῶν ὅρων εἶναι καὶ ἡ ἀπουσία αἰρέσεων καὶ ἐρίδων κατὰ τὴν ἐποχὴ του. Καμμία πιεστικὴ ἀνάγκη δὲν τοῦ ἐπιβάλλει νὰ ἐγκαταλείψει μίαν πρακτικὴν θεμελιωμένην στὴ βιβλικὴ καὶ τὴν πρὸ αὐτοῦ κηρυκτικὴ παράδοση. Στὸ κήρυγμα ἢ χρῆση φιλοσοφικῶν ὅρων ἦταν πάντοτε πολὺ περιορισμένη καὶ γινόταν ὑπὸ συγκεκριμένες προϋποθέσεις. Ὁ κήρυκας δὲν ἀπευθύνεται στοὺς ἀκροατὲς του ὅπως ἓνας δάσκαλος στοὺς σπουδαστὲς του. Δὲν σκοπεύει στὴ μάθηση τῶν ἐκφράσεων τοῦ δόγματος μέσα στὴ ἱστορικὴ πορεία τῆς Ἐκκλησίας. Ἀντίθετα, διδάσκει γιὰ τὴ δραστηριότητα τοῦ Χριστοῦ στὴν Ἐκκλησία καὶ τὸν κόσμον ποὺ συνεχίζεται στὶς συνθήκες τῆς ἐποχῆς του.

Εὐκόλα βλέπουμε ἀνάμεσα στὶς γραμμὲς τοῦ κηρύγματος τοῦ Γερμανοῦ τὶς συνθήκες τῆς ἐποχῆς του. Ἡ πρώτη εἶναι

γενική και είναι τοῦ μεσαιωνικοῦ πολιτισμοῦ. Ὁ Γερμανὸς ἔχει μπροστά του ἕναν ἀσφυκτικὰ κλειστὸ κόσμο. Ὁ κόσμος αὐτὸς εἶναι θρησκευτικὸς καὶ τὰ πάντα διέπονται ἀπὸ τὴν τάξη τοῦ Θεοῦ. Τίποτε δὲν ἀπειλεῖ αὐτὴ τὴν τάξη καὶ κανένας δὲν τὴν ἀμφισβητεῖ. Δὲν μένει παρὰ ὁ ἀκροατὴς τοῦ κηρύγματός του νὰ βρεῖ τὴ θέση του μέσα σ' αὐτήν. Ἐὰν ὅμως ἐτίθετο τὸ ἐρώτημα τῆς ὑπαρξῆς αὐτῆς τῆς τάξεως καὶ αὐτὸ εἶχε κοινωνικὸ ἀντίκρισμα, ὁ Γερμανὸς θὰ μιλοῦσε μὲ διαφορετικὸ τρόπο γιὰ τὸν Χριστὸ στοὺς ἀκροατές του.

Ἡ δευτέρα συνθήκη εἶναι τοῦ ἴδιου καὶ τοῦ ποιμνίου του. Ἦταν πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ἀλλὰ μιλοῦσε στὴ Νίκαια, στὴν προσωρινὴ πρωτεύουσα τῆς αὐτοκρατορίας, μετὰ τὴν ἄλωση τῆς ἔδρας του ἀπὸ τοὺς Φράγκους. Βρισκόταν ἐκεῖ ἐξόριστος καὶ ἀνέμενε μαζί μὲ τοὺς ἀκροατές του τὴν ἐπιστροφή. Γι' αὐτὸ καὶ δίνει ἰδιαίτερη θέση στὴν κρίση τοῦ Θεοῦ «τῶν θείων κριμάτων τὴν ἰατρειάν ἀναλογιζόμενος [...] μηδένα ἄλλον τούτων αἴτιον ἢ τὰς ἑαυτοῦ ἁμαρτίας λογιζόμενος» (35,8). Ἄλλοῦ λέει «διὰ τοῦτο στενοχωρεῖ ἡμᾶς διὰ πειρασμῶν διαφόρων καὶ αἰχμαλωσιῶν καὶ κινδύνων καὶ θλίψεων» (36,25). Τὸ δόγμα περὶ Κριτοῦ καὶ κρίσεως συνδέ-

εται στὸ κήρυγμά του μὲ εἰδικὸ τρόπο. Ὁ τρόπος διδασκαλίας τοῦ δόγματος στὸ ἔργο τοῦ Γερμανοῦ γίνεται σύμφωνα μὲ τὴν παράδοση. Αὐτὸ φαίνεται σὲ μία ἐξαιρέση. Κατὰ καιροὺς κάποια κηρύγματα ἐντάχθηκαν στὸν Κανόνα τῆς Λατρείας καὶ διαβάζονταν στὴ συγκεκριμένη γιορτὴ, παράλληλα μὲ τὸ κήρυγμα τῆς ἡμέρας. Δύο συμβαίνει νὰ εἶναι ἀκόμη ἐν χρήσει. Πρόκειται γιὰ τὸν πρόλογο τῆς εὐχῆς τοῦ καθαγιασμοῦ τῶν ὑδάτων τὴν ἡμέρα τῶν Φώτων, καὶ τὸν Κατηχητικὸ Λόγο τοῦ Πάσχα, κηρύγματα ποὺ φέρονται ὡς ἔργα τοῦ Σωφρονίου Ἱεροσολύμων καὶ τοῦ Ἰωάννου Χρυσοστόμου ἀντίστοιχα. Τὰ κείμενα αὐτὰ συνδυάζουν τὴ διδασχὴ καὶ τὴν προτρεπτικὴ καθοδήγηση τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινότητος, τὴν ἀπλότητα τῶν νοημάτων μὲ τὸ οὐσιαστικὸ περιεχόμενο τῶν δογμάτων, μέσα σὲ πλαίσια δοξολογίας καὶ εὐχαριστίας. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ Ἐκκλησία ἀναγνώρισε σὲ αὐτὰ τὸ κήρυγμά της. Τὸ κήρυγμα τοῦ Γερμανοῦ συνεχίζει αὐτὴ τὴν παράδοση καὶ γι' αὐτὸ ἀπολάμβανε μεγάλου κύρους. Γιὰ μᾶς σήμερα εἶναι τὸ καλύτερο παράδειγμα μαθητείας καὶ ἐξάσκησής. Σχετικὰ μὲ τὸν τρόπο τῆς διδασκαλίας τοῦ δόγματος θὰ συνεχίσουμε καὶ μὲ ἄλλα παραδείγματα.

Τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ καὶ οἱ παρερμηνεῖες τῶν Μαρτύρων τοῦ Ἰεχωβᾶ

Πρωτοπρ. Σωτηρίου Ἀθανασούλια,
Ἐφημ. Ἰ. Ν. Εὐαγγ. Μάρκου Πελάγου, Ἰ. Μ. Μαντινείας καὶ Κυνουρίας

Στὴν Ἁγία Γραφή ὑπάρχουν ἀναφορὲς στὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ (βλ. Ματθ. 6,9, Φίλ. 2, 9-10 κ.ἄ.). Γιὰ κάποιους συνανθρώπους μας οἱ ἀναφορὲς αὐτὲς καὶ γενικὰ τὸ θέμα τοῦ θείου ὀνόματος ἔχει θεμελιώδη σημασία γιὰ τὴ σωτηρία καὶ ἀποτελεῖ ζήτημα ζωῆς ἢ θανάτου. Πρόκειται γιὰ τοὺς ὁπαδοὺς τῆς αἵρεσης τῶν Μαρτύρων τοῦ Ἰεχωβᾶ, ποὺ θεωροῦν βασικὴ ἀποστολὴ τους νὰ «μαρτυροῦν» περὶ ἐνὸς ὀνόματος, ὡς τοῦ αἰώνιου ὀνόματος τοῦ Θεοῦ.

Ὅπως εἶναι γνωστό, ἡ αἵρεση ἐμφανίστηκε τὸ 1884 στὶς Η.Π.Α. Ὁ ἰδρυτὴς τῆς Κάρολος Ρῶσσελ δὲν εἶχε θέσει ποτὲ τέτοιο ζήτημα, ὅμως ὁ διάδοχός του Ἰωσήφ Ρόδελφορντ ἀπὸ τὸ 1925 ἄρχισε νὰ προβάλλει τὸ ὄνομα «Ἰεχωβᾶ» ὡς ἓνα ἀπὸ τὰ ὀνόματα τοῦ Θεοῦ, ἐνῶ ὑποστήριζε ὅτι ὁ Θεὸς ἐμφανίζεται καὶ μὲ ἄλλα ὀνόματα. Ἀπὸ τὸ 1934, μὲ τὴν ἐκδοσὴ τοῦ βιβλίου μὲ τίτλο «Jehova», ἡ αἵρεση ἀλλάζει τὴ διδασκαλία της γιὰ τὸ «σχέδιο τοῦ Θεοῦ», τὸ ὁποῖο δὲν εἶναι πλέον ἡ σωτηρία τοῦ κόσμου, ἀλλὰ ἡ δικαίωση τοῦ ὀνόματος τοῦ Θεοῦ. Στὸ ἐξῆς δηλώνει ὅτι ἀποκλειστικὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ εἶναι τὸ «Ἰεχωβᾶ» καὶ αὐτὴ ἡ «μεγάλῃ ἀλήθεια» πρέπει νὰ διακηρυχθεῖ στὸν κόσμον μὲ τὸ ἔργο «ἀπὸ σπίτι σὲ σπίτι», δηλ. μὲ τὴ διανομὴ τῶν ἐντύπων τῆς αἵρεσης.

Κάθε αἵρεση ἀναζητεῖ βιβλικὰ ἐρείσματα, ὥστε νὰ ἐμφανίσει τὶς πλάνες της ὡς διδασκαλία τῆς Ἁγίας Γραφῆς. Οἱ

Μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβᾶ «ἀνακάλυψαν» τὸ χωρίο Ἐξ. 3, 13-15, ὅπου γίνεται λόγος γιὰ τὴν ἐμφάνιση τοῦ Θεοῦ στὸν Μωυσῆ. Κατὰ τὸ χωρίο, «Ἄγγελος Κυρίου» ἐφανίσθηκε στὸν Μωυσῆ σὲ μία φλεγόμενη ἀλλῆ μὴ καιόμενῃ βᾶτο. Πλησιάζοντας, ἄκουσε φωνὴ «Κυρίου» ἀπὸ τῆς βᾶτο νὰ τοῦ ἀποκαλύψει ὅτι «ἐγὼ εἰμὶ ὁ Θεὸς τοῦ Πατρός σου, Θεὸς Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ ... ἐγὼ εἰμὶ ὁ Ὡν ... τοῦτό μου ἐστὶν ὄνομα αἰώνιον». Πῶς ἐρμηνεύεται, ὅμως, τὸ χωρίο;

Στὴν ἀρχαία ἐλληνικὴ μετάφραση τῆς Π. Διαθήκης τῶν «Ἑβδομήκοντα» (Ο') τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ ἔχει τὴ μορφή «ὁ Ὡν». Οἱ Μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβᾶ λένε ὅτι αὐθεντικὸ κείμενο εἶναι τὸ πρωτότυπο ἑβραϊκὸ καὶ ἐκεῖ ὑπάρχει ἡ γνήσια μορφή τοῦ ὀνόματος. Εἶναι, βέβαια, ἀλήθεια ὅτι ἡ Π. Διαθήκη γράφτηκε πρωτότυπως στὴν ἑβραϊκὴ γλῶσσα, καθὼς ἐπίσης ὅτι σώζεται ἓνα ἑβραϊκὸ κείμενο, ποὺ ὀνομάζεται «Μασωρητικὸ» (M). Ὅμως, τὸ ἑβραϊκὸ αὐτὸ κείμενο δὲν εἶναι τὸ πρωτότυπο τῆς Π. Διαθήκης. Εἶναι ἓνα κείμενο, ποὺ ἐπεξεργάστηκαν πολὺ ἀργότερα ἑβραῖοι λόγιοι καὶ ποὺ ἔλαβε τὴν τελικὴ του μορφή τὸν 14ο αἰ. μετὰ Χριστόν (Ἀθ. Χαστούπη, Εἰσαγωγή στὴν Π. Διαθήκην, ἐν Ἀθήναις 1981, σ. 577), ἐνῶ ἡ μετάφραση τῶν Ο' εἶναι τοῦ 3ου αἰ. π.Χ., δηλ. εἶναι ἀρχαιότερη ἀπὸ τὸ σωζόμενο ἑβραϊκὸ κείμενο κατὰ 16 τουλάχιστον αἰῶνες! Μὲ ἄλλα

λόγια, ἢ μετάφραση τῶν Ο΄ εἶναι πολὺ πιὸ κοντὰ στὸ πρωτότυπο ἑβραϊκὸ, ποὺ ἔχει χαθεῖ, ἐνῶ τὸ Μασωρητικὸ εἶναι ἀλλοιωμένη μορφή τοῦ ἀρχικοῦ κειμένου. Ἡ προσφυγὴ στὸ σωζόμενο ἑβραϊκὸ κείμενο οὔτε στοιχεῖο γνησιότητος εἶναι, οὔτε στοιχεῖο αὐθεντικότητος, οὔτε στοιχεῖο θεοπνευστίας.

Ὅμως, τὸ κείμενο αὐτὸ παρουσιάζει καὶ ἄλλα ἐρμηνευτικὰ προβλήματα. Γνωρίζουμε ὅτι οἱ ἀρχαῖοι Ἑβραῖοι ἔγραφαν μόνο τὰ σύμφωνα τῶν λέξεων, ἐνῶ τὰ φωνήεντα τὰ ἐννοοῦσαν. Γνώριζαν τὶς λέξεις ἀπὸ μνήμης καί, βλέποντας τὰ σύμφωνα, ἀνακαλοῦσαν ἀπὸ τὴ μνήμη τοὺς τὴ λέξη καὶ τὴν προφορά της. Πολὺ ἀργότερα οἱ «μασωρίτες» ἐπινόησαν ἓνα σύστημα μικροσκοπικῶν φωνηέντων, τὰ ὁποῖα πρόσθεσαν στὰ ἀρχικὰ κείμενα, ὥστε νὰ μὴ χαθεῖ ἡ προφορά τους. Τὸ φωνηεντισμένο αὐτὸ κείμενο ἀποκαλεῖται «μασωρητικὸ». Σ' αὐτὸ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ στὸ Ἐξ. 3,13-15 καὶ ἄλλοῦ εἶναι «Γιαχβέ» (καὶ ὄχι «Ἰεχωβά», ὅπως ἐσφαλμένα προφέρουν οἱ ὀπαδοὶ τῆς αἵρεσης). Ὑπάρχουν, ὅμως, καὶ ἄλλα ὀνόματα τοῦ Θεοῦ, ὅπως τὰ «Ἐλωχείμ», «Ἀδωνάγι» κ.ἄ. Οἱ ἀρχαῖοι Ἑβραῖοι θεωροῦσαν ὅτι τὸ «Γιαχβέ» ὑπερέχει τῶν ἄλλων ὀνομάτων, γι' αὐτὸ, ὅταν ἐπρόκειτο νὰ τὸ προφέρουν, τὸ ἀντικαθιστοῦσαν μὲ τὰ ὀνόματα «Ἐλωχείμ», «Ἀδωνάγι» κ.ἄ. Ἦγραφαν μὲν τὸ ὄνομα «Γιαχβέ», ἀλλὰ ποτὲ δὲν τὸ πρόφεραν. Τί, ὅμως, ἔγραφαν; Ἦγραφαν μόνο τὰ τέσσερα σύμφωνα τοῦ ὀνόματος, ποὺ ἀντιστοιχοῦν στὰ δικὰ μας ΓΧΒΧ. Ἀφοῦ, ὅμως, κανεὶς δὲν πρόφερε αὐτὸ τὸ ὄνομα, κανεὶς δὲν γινώριζε καὶ τὴν ἀκριβῆ προφορά του! Γιὰ νὰ λύσουν αὐτὸ τὸ πρόβλημα οἱ μασωρίτες, δανείστηκαν φωνήεντα ἀπὸ τὰ ἄλλα ὀνόματα τοῦ Θεοῦ καὶ τὰ πρόσθεσαν στὰ σύμφωνα ΓΧΒΧ. Ἔτσι προ-

ῆλθε ἡ μορφή «Γιαχβέ», ποὺ εἶναι τύπος τοῦ ρήματος «εἶμαι» καὶ συμφωνεῖ μὲ τὴν ἤδη γνωστὴ τους μετάφραση τῶν Ο΄. Τί προκύπτει, ὅμως, ἀπὸ τὰ παραπάνω; Προκύπτει, προφανῶς, ὅτι δὲν εἴμαστε βέβαιοι γιὰ τὸ πῶς ἀκριβῶς προφερόταν τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ στὴν ἑβραϊκὴ γλῶσσα. Τὸ σωζόμενο ἑβραϊκὸ κείμενο δὲν μᾶς διαφωτίζει καθόλου γιὰ τὴ μορφή τοῦ ὀνόματος τοῦ Θεοῦ!

Ὅμως, ἡ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου δὲν εἶναι θέμα γλώσσας, ἀλλὰ οὐσίας. Ἡ ἀλήθεια τοῦ Θεοῦ μεταφέρεται σὲ κάθε γλῶσσα, γιὰ νὰ γίνῃ κτῆμα κάθε ἀνθρώπου. Ἡ ἀκριβὴς μετάφραση τοῦ «Γιαχβέ» στὴν ἐλληνικὴ εἶναι «Ἐκεῖνος, ὁ Ὅποιος εἶμαι». Οἱ Ο΄ μεταφράζουν «ὁ Ὄν», ἔκφραση, ποὺ ταυτίζεται ἀπόλυτα μὲ τὴν ἔκφραση «Ἐκεῖνος, ὁ Ὅποιος εἶμαι». Μὲ ἄλλα λόγια, ὁ Θεὸς λέει στὸν Μωυσῆ: «ἐγὼ εἶμαι Αὐτὸς ποὺ εἶναι», «Αὐτὸς ποὺ ὑπάρχει», «Αὐτὸς ποὺ αἰωνίως ὑπάρχει». Αὐτὴ εἶναι ἡ οὐσία τοῦ ὀνόματος τοῦ Θεοῦ. Ἡ μορφή του δὲν ἔχει ἰδιαίτερη σημασία, γι' αὐτὸ οἱ Ο΄ μεταφράζουν συνήθως τὸ «Γιαχβέ» μὲ τὸ ἐλληνικὸ «Κύριος» (Θεός). Ἄλλωστε, ἂν ἡ μορφή τοῦ ὀνόματος εἶχε κάποια σημασία, θὰ τὸ εἶχε ἐπισημάνει πρῶτος ὁ Ἰησοῦς. Ὁ Ἰδιος θὰ χρησιμοποίησε τὸ ὄνομα Γιαχβέ, θὰ τὸ χρησιμοποίησαν οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι, θὰ τὸ κατέγραφε ἡ Κ. Διαθήκη, θὰ τὸ μαρτυροῦσε ἡ ἀρχαία ἐκκλησιαστικὴ γραμματεία. Ὅμως, καμιά τέτοια ἀναφορὰ δὲν ὑπάρχει: ὁ Ἰησοῦς δὲν ἀναφέρθηκε ποτὲ στὸ θέμα, σὲ κανένα σημεῖο τῆς Κ. Διαθήκης δὲν ὑπάρχει τὸ ὄνομα Γιαχβέ καὶ ἡ Παράδοση τηρεῖ ἀπόλυτη σιγή! Μήπως, λοιπόν, οἱ Μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβά ἔχουν στρέψει ὅλη τὴν προσοχή τους σὲ μία λεπτομέρεια καί, τελικά, τοὺς διαφεύγει ἡ οὐσία;

Ἡ εὐλογία τῆς παιδικῆς κριτικῆς

Πρωτ. Βασιλείου Θερμοῦ,
Ἐφημ. Ἰ.Ν. Παμ. Ταξιαρχῶν Σχηματαρίου, Ἰ.Μ. Θηβῶν καὶ Λεβαδείας

Η ΜΟΝΑΧΗ ΜΑΓΓΑΛΗΝΗ ἀπὸ τῆ γνωστῆ ἀδελφότητα τοῦ Ἑσσεξ γράφει στὸ σημαντικό βιβλίο της *Συνομιλίες μὲ παιδιὰ: μεταδίδοντας τὴν πίστη*: «Γιὰ ἓναν ἐνήλικο χριστιανὸ ἢ συνομιλία μὲ ἓνα παιδί εἶναι μία εὐχάριστη ἐμπειρία ἀναζωογόνησης. Καινούργιο φῶς χύνεται σὲ ὅψεις τῆς ζωῆς, ποὺ εἶτε θεωροῦμε ὡς δεδομένες εἶτε ἀρνούμαστε νὰ ἀντιμετωπίσουμε. Οἱ καθημερινὲς χαρὲς καὶ οἱ ἀβεβαιότητες ἀνακαλύπτονται ἐκ νέου. Μαθαίνουμε ποιά στοιχεῖα ἀπὸ τὸ προσωπικὸ οἰκοδόμημα τῆς πίστεως μας εἶναι χτισμένα πάνω στὴν πέτρα καὶ ποιά πάνω στὴν ἄμμο. Ὅποιες πεποιθήσεις μας εἶναι ἀναφομοίωτες ἔρχονται στὴν ἐπιφάνεια μὲ ὅλες τους τὶς ἀδυναμίες» (σ. 14).

Μὲ ἄλλα λόγια, τὸ παιδί ἀνταποδίδει στὸν ἐνήλικο τὴ διδασκαλία καὶ τὴν ἀγωγή ποὺ αὐτὸς τοῦ προσφέρει. Τί τὸν μαθαίνει; Νὰ παίρνει στὰ σοβαρὰ τῆ ζωῆς του, νὰ ἀναθεωρεῖ διαρκῶς τὶς ἀπόψεις του, νὰ εἶναι ἐντιμὸς μὲ τὸν ἑαυτό του.

Τὸ χαρακτηριστικὸ τῆς «φρεσκάδας» τοῦ παιδικοῦ βλέμματος ἦλθε αὐτομάτως στὸ νοῦ μου ὅταν διάβασα τὸ παρακάτω ἀπόσπασμα στὸ περιοδικὸ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κωνσταντίας-Ἀμμοχώστου τῆς Κύπρου. Σὲ αὐτὸ παρατίθεται ἀπομαγνητοφωνημένη τηλεοπτικὴ ἐκπομπὴ στὴν ὁποία συζητοῦν οἱ

μητροπολίτες Μόρφου Νεόφυτος καὶ Κωνσταντίας-Ἀμμοχώστου Βασίλειος, ὅποτε ὁ πρῶτος ἀνέφερε τὸ ἀκόλουθο πραγματικὸ γεγονός.

Μία οἰκογένεια κατὰ τὸν ἐκκλησιασμὸ τῆς ἄκουσε καὶ κήρυγμα ποὺ ὅμως διατυπώθηκε μὲ θεατρικὸ, ξηρὸ καὶ αὐστηρὸ τρόπο. Ὁ πατέρας ἀπέφυγε νὰ τὸ σχολιάσει ἀλλὰ τὸ παιδί τοῦ εἶπε: «Μὰ τί κήρυγμα ἦταν αὐτὸ ποὺ ἔκανε ὁ παπὰς σήμερα; Μᾶς μίλησε γιὰ τὴν ἀγάπη μὲ τόσο ἄσχημο τρόπο. Ἄν πᾶμε ξανὰ σ' αὐτὴ τὴν ἐκκλησία θὰ μᾶς κάνει νὰ μισήσουμε τὴν ἀγάπη» (Πνευματικὴ Διακονία, τ. 5-6, σ. 102).

Ἐκ στόματος νηπίων καὶ ἐλαχίστων ἀκούγονται ἀλήθειες ποὺ ἴσως πολλοὶ μεγάλοι νὰ δεσμεύονται ἀπὸ τὸ νὰ τὶς ἐκφέρουν! Ἀλλὰ πρὶν φθάσει στὰ χεῖλη ἢ ἀλήθεια ἔχει βιωθεῖ ἀπὸ τὴν καρδιά καὶ τὸ μυαλό. Τὸ παιδί, μὴ ἔχοντας ἀκόμη ἀναπτύξει ψυχολογικοὺς μηχανισμοὺς αὐτολογοκρισίας, εἶναι πιὸ ἐλεύθερο ἀπὸ τοὺς ἐνήλικες νὰ βιώσει τὴν ἀλήθεια καὶ τὸ ψέμα. Εἰδικὰ δὲ ὅταν εἰσέλθει στὴν ἐφηβεία ἢ κριτικὴ του μπορεῖ νὰ γίνῃ καταλυτικὴ καὶ κοφτερή, μάλιστα δὲ γιὰ μίαν Ἐκκλησία σὰν τὴν σημερινή, ποὺ ἔχει σὲ μεγάλο βαθμὸ συνθηκολογήσει μὲ τὸ ψέμα.

Προφανῶς δὲν μᾶς ἀρέσει νὰ τὸ ἀκοῦμε ἀλλὰ ὁ τομέας ἐκεῖνος τῆς

ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς ποὺ ἔχει σὲ μεγαλύτερο βαθμὸ ἀλλοιωθεῖ ἀπὸ τὸ ὑπαρξιακὸ φεῦδος εἶναι τὸ κήρυγμα. Βεβαίως καὶ ἡ ποιμαντικὴ συμβουλευτικὴ κατὰ τὴν ἐξομολόγηση, καὶ ἡ κατήχηση, καὶ οἱ δημόσιες δηλώσεις καὶ ἄλλες πτυχὲς τῆς διακονίας μας εἶναι εὐάλωτες στὴν διαστρέβλωση τῆς ὑπαρξιακῆς μας ἀλήθειας. Ὅμως τὸ κήρυγμα κρατεῖ σταθερὰ τὰ πρωτεία. Ὅπως ἔχουμε κατ' ἐπανάληψιν σὲ ἄλλα ἄρθρα τονίσει, στὸ κήρυγμα συχνὰ εἰσχωρεῖ εἴτε μία ψευδῆς θεολογία εἴτε μία ψευδῆς ἐκφορὰ ἀληθοῦς θεολογίας. Στὸ παραπάνω παράδειγμα ἐπρόκειτο γιὰ τὴν δευτέρη περίπτωση.

Ἐχοντας συνηθίσει νὰ ὑποτιμοῦμε ἄλλοτε τὴ νοημοσύνη τῶν ἀνθρώπων καὶ ἄλλοτε τὴ συναισθηματικὴ τους ἐπίγνωση, γίνεται ἀκόμη πιὸ δύσκολο νὰ μὴν ὑποτιμήσουμε τὰ παιδιά. Γενικὰ ὅ,τι συνδέεται μὲ τὸ παιδί ἔχει λάβει γιὰ τὸν περισσότερο κόσμον, αὐτονόητα καὶ ἀντανακλαστικά, τὸν χαρακτηρισμὸ τοῦ εὐκόλου, ἐνῶ δὲν ἔπρεπε νὰ εἶναι ἔτσι. Πράγματι, οἱ συγγραφεῖς παιδικῶν βιβλίων μᾶς λένε πῶς τὸ γράψιμό τους εἶναι μία ἀρκετὰ δύσκολη ὑπόθεση. Καὶ ἡ μόνιμη κακοδαιμονία τῶν σχολικῶν βιβλίων τὸ ἐπιβεβαιώνει. Σὰ νὰ μὴν εἶναι δηλαδὴ καθόλου ἀπλὴ ὑπόθεση τὸ νὰ ἐπικοινωνήσῃ γνήσια ὁ ἐνήλικος μὲ τὸ παιδί, ὅπως ἄλλωστε μαρτυρεῖ καὶ ἡ συχνότατη ἀπουσία ψυχικῆς ἐπαφῆς μέσα στὶς οἰκογένειες.

Συζητῶ μὲ γονεῖς καὶ μοῦ διηγοῦνται τὸ ἀκόλουθο περιστατικό. Ὁ γιὸς τους, μαθητὴς στὴν ἀρχὴ μόλις τῆς δευτέρας δημοτικοῦ, ἐπιστρέφει στὸ σπίτι καὶ τοὺς λέγει: «Ἡ δασκάλα αὐτὴ μόνο νὰ μάθουμε θέλει, δὲ νοιάζεται γιὰ μᾶς ὅπως ἡ περσινὴ!»! Τὸ ἐπτάχρονο παιδί

ἦταν ἱκανὸ νὰ ἀντιληφθῇ τὴ διαφορὰ μεταξὺ διανοητικοῦ παραγεμίσματος καὶ προσωπικοῦ ἐνδιαφέροντος, ἀνάμεσα στὴν ξηρὴ γνωστικὴ διαδικασίᾳ καὶ στὴν ὑπαρξιακὴ ἐπαφή! Γιατί λοιπὸν νὰ μὴν διακρίνει αὐτὲς τὶς διαφορὲς καὶ στὴ συμπεριφορὰ ἡμῶν τῶν κληρικῶν; Γιατί π.χ. νὰ μὴν ἐντοπίσει τὴν ἀδιαφορία τοῦ ἱερέα νεότητος γύρω ἀπὸ τὸ κατηχητικό του; Τί τὸ ἐμποδίζει νὰ αἰσθανθεῖ ὅτι ὁ λειτουργὸς ποὺ κηρύττει τὸ κάνει ἀπὸ ὑποχρέωση καὶ ὄχι ἀπὸ γνήσιο ἐνδιαφέρον γιὰ τοὺς πιστοὺς;

Πολλὲς φορὲς δὲν ἀντιλαμβανόμαστε τὴν «πλαστικότητα» μας ἐπειδὴ τὸ κοινὸ μας ὑποφέρει ἀπὸ τὸ ἴδιο νόσημα. Καὶ συχνὰ τὸ ἔχουμε ἐπιλέξει ἢ διαμορφώσει ἐμεῖς οἱ ἴδιοι. Καὶ ὅμως, τὰ «βολικά» ἀκροατήρια χρησιμεύουν μόνο γιὰ νὰ αὐξάνουν τὴν αὐτοεκτίμησή μας. Ἀνθρώπινη ἀνάγκη ὅπωςδήποτε, ἀλλὰ ὄχι ἀρκετὴ. Τὰ «δύσκολα», ἀντιρροητικά, ἀπαιτητικὰ ἀκροατήρια εἶναι ἐκεῖνα ποὺ μᾶς ὠριμάζουν. Ὅπως ἄλλωστε συμβαίνει καὶ μὲ τὰ φυσικὰ μας παιδιὰ. Ἐ, λοιπὸν, τὰ παιδιά καὶ οἱ ἔφηβοι ἀνήκουν στὸ δύσκολο κοινὸ, ἀλλὰ εὐεργετικὸ γιὰ τὴν ψυχολογικὴ καὶ πνευματικὴ μας ὠρίμανση.

Στὸν ἐπίλογό της ἡ ἀδελφὴ Μαγδαληνὴ γράφει: «Θὰ ἤθελα νὰ ἐκφράσω τὴν εὐγνωμοσύνη μου πρὸς ὅλα τὰ παιδιά, τὰ ὅποια, καθὼς μοῦ φέρονταν ὡς πραγματικὸ πρόσωπο, διέλυσαν σὲ μεγάλο βαθμὸ τὸν παιδαγωγικὸ μου στόμοφο, περισσότερες φορὲς ἀπ' ὅσο τολμῶ νὰ ὁμολογήσω» (σ. 476-477). Νὰ συμπληρώσω λοιπὸν κι ἐγὼ συμπερασματικά, ὅτι βρίσκονται σὲ πλεονεκτικὴ θέση ὅσοι κληρικοὶ διατηροῦν ποιμαντικὴ ἐπαφή μὲ παιδιά καὶ ἐφήβους.

Μικρές έπισημάνσεις σέ μεγάλες παρανοήσεις (α')

Άρχιμ. Ίερωνύμου Νικολοπούλου,
Έφημ. Ί.Ν. Άγιου Ίωάννου Λεωφ. Βουλιαγμένης

ΣΚΟΠΟΣ τοῦ παρόντος άρθρου δὲν εἶναι νὰ διεκδικήσει τὴν ἀνατροπὴ κατεστημένων, οὔτε καὶ τὴν ἀπλὴ μεταβολὴ τῶν ὑφιστάμενων ρυθμίσεων. Ἀποτελεῖ ἀπλῶς μία προσπάθεια περιγραφῆς τῶν ὄσων ἰσχύουν, ὥστε μέσα ἀπὸ τὴν ἀποτύπωση τῆς πραγματικότητας νὰ ξεπεραστοῦν παγιωμένες προκαταλήψεις, εἰ δυνατόν νὰ ὑπερβαθοῦν ἰδεολογικὲς ἀγκυλώσεις καὶ σὲ κάθε περίπτωση νὰ ἀπομυθοποιηθεῖ ἢ ὑστερόβουλα καλλιεργούμενη θεώρηση τῆς ἀπολαβῆς μονομερῶς προνομίων ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος μέσα ἀπὸ τὸ ὑφιστάμενο πλέγμα σχέσεων Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας.

Ὅποτε τεθεῖ, συζητεῖται ἔντονα πάντα τὸ θέμα τῆς συνεισφορᾶς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος στὰ βάρη τοῦ Κράτους. Τὸ ἔντονο τῆς συζήτησεως ἀποδεικνύει τὸ μεγάλο ἐνδιαφέρον τῶν πολιτῶν γιὰ τὰ ἐκκλησιαστικὰ θέματα, ἀλλὰ συνάμα καὶ τὴν αἴσθησή τους ὅτι ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος εἶναι «δικιά τους», οἰκεία καὶ σημαντικὴ, γι' αὐτὸ καὶ διεκδικοῦν τὸ δικαίωμα ἐκφορᾶς τῆς ὅποιας ἀποφυγῆς. Δυστύχημα ἀποτελεῖ τὸ ὅτι συνήθως ἢ ἴδια ἡ Ἐκκλησία ἀδυνατεῖ, δυσκολεύεται ἢ ἐμποδίζεται νὰ καταστήσει κοινωνοὺς τῶν ἀπόψεων Τῆς τοὺς πολῖτες γιὰ λόγους ἄσχετους μὲ τὴ θεματικὴ τοῦ παρόντος άρθρου. Γεγονὸς πάντως εἶναι ἡ παγιωμένη, δίκην προκατάληψης, ἀντί-

ληψη ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἀρνεῖται νὰ συμμετάσχει στὰ κοινὰ βάρη διεκδικώντας γιὰ τὸν ἑαυτὸ Τῆς φορολογικὲς ἀπαλλαγές, ἐνίοτε κατὰ τρόπο σκανδαλώδη. Εἶναι ὅμως, ἔτσι;

Ἡ βασικὴ πηγὴ προσπορισμοῦ ἐκκλησιαστικῶν ἐσόδων εἶναι οἱ μέσῳ τῆς κηροπωλησίας ἐκούσιες εἰσφορὲς τῶν πιστῶν, ἢ ἀλλοιῶς τὸ παγκάρι. Πρὶν ἐξετάσουμε ὅ,τιδήποτε ἄλλο, ὀφείλουμε νὰ ἀναγνωρίσουμε τὴν ἀνωτερότητα καὶ τὴ διάκριση μὲ τίς ὁποῖες λειτουργοῦν τὰ περισσότερα ἐκκλησιαστικὰ συμβούλια στὴ χώρα μας, ἀφήνοντας στὴν ἐλεύθερη προαίρεση τοῦ πιστοῦ τὴν ἐπιλογή του τί θὰ ρίξει στὸ παγκάρι. Ἐξαιρέσεις μπορεῖ νὰ ὑπάρχουν, ἰδίως σὲ περιπτώσεις ὅπου ὑφίσταται πιεστικὸ οἰκονομικὸ πρόβλημα στὸ Ναὸ π.χ. λόγω ἀνέγερσης, ἀγιογράφησης ἢ ἐκτέλεσης ἄλλου ἐκκλησιαστικοῦ ἔργου, ἀλλὰ καὶ τότε ἀναγνωρίζεται ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους τῆς Ἐκκλησίας ἢ ὅποια ἀνάγκη καὶ ἀνταποκρίνονται μὲ φιλότιμο. Σὲ κάθε περίπτωση οἱ εἰσφορὲς στὸ παγκάρι εἶναι ἐκούσιες, ἐλεύθερες καὶ αὐτοπροαίρετες καὶ προέρχονται ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους τῆς Ἐκκλησίας, ἀπὸ τοὺς πιστοὺς καὶ ὄχι ἀπὸ τὸ σύνολο τῶν πολιτῶν. Ἀκριβῶς γι' αὐτὸ καὶ τὸ χριστεπώνυμο πλήρωμα ἔχει προτεραιότητα στὴν ἐκφορὰ τοῦ ὅποιοι λόγου γιὰ τὴ

διάθεση τῶν χρημάτων τῆς Ἐκκλησίας, μίας ποῦ γιὰ τὴν Ἐκκλησία καὶ τοὺς σκοπούς Τῆς τὰ προσφέρει. Αὐτὸ δείχνει καὶ τὴ διαφορὰ ἡθους Κράτους καὶ Ἐκκλησίας, ἰδίως ἐν ὄψει τοῦ ὅτι τὸ πρῶτο ὑποχρεώνει, ἐνῶ ἡ δευτέρα παρακαλεῖ. Χαρακτηριστικὸ παράδειγμα αὐτοῦ εἶναι τὸ ὅτι τὸ Κράτος ὑποχρεώνει τοὺς πάντες νὰ καταβάλουν εἰσφορὰ ὑπὲρ τῆς Ε.Ρ.Τ. ἀσχέτως ἂν παρακολουθοῦν τὰ κρατικὰ κανάλια ἢ ὄχι, ἐνῶ ἀντιθέτως ἡ Ἐκκλησία, ἂν καὶ κρατοῦσα κατὰ τὸ ἰσχύον Σύνταγμα, δὲν ἐπιδιώκει τὴν ἐπιβολὴ κανενὸς εἴδους ἀναγκαστικῆς εἰσφορᾶς.

Κοινὴ πεποιθήση εἶναι ὅτι ὅπου ὑφίσταται παγκάρι, πρέπει ὑποχρεωτικὰ νὰ θεωρήσουμε δεδομένο τὸν ἔλεγχο τῆς Ἐκκλησίας σὲ αὐτό. Μὲ ἄλλα λόγια, στὴ συνείδηση ὅλων ὑπάρχει ἡ ἐντύπωση ὅτι τὸ κάθε παγκάρι ἄμεσα ἢ ἔμμεσα συνδέεται μὲ τὴν ἐκκλησιαστικὴ ἀρχὴ τοῦ τόπου, ἡ ὁποία καὶ νέμεται τὰ ποσὰ ποῦ προκύπτουν ἀπὸ αὐτό. Ὅσοι λοιπὸν καλόπιστα διεκδικοῦν νὰ συνεισφέρει καὶ ἡ Ἐκκλησία στὰ κρατικὰ βάρη, ἢ ὅσοι κακόπιστα προσπαθοῦν νὰ τὴν πλήξουν καὶ μὲ οἰκονομικὰ μέσα, ἀντιπαρερχόμενοι τὴν ἤδη μεγάλη καὶ ποικιλότροπη προσφορά Τῆς, τάσσονται ἀναφανδὸν ὑπὲρ τῆς φορολόγησής τῶν «μέσων πορισμοῦ ἐκκλησιαστικοῦ πλούτου», ἐννοώντας κατ' ἀρχὴν τὰ παγκάρια καὶ ἐκφράζοντας τὴν ἐπικρατοῦσα πεποιθήση ὅτι ἡ Ἐκκλησία ὑπεκφεύγει τὴν κοινὴ ὑποχρέωση.

Κι ὅμως! Πρόχειρη μελέτη τοῦ πράγματος ἄλλα δείχνει, μὲ κυριότερο τὸ ὅτι στὸ ζήτημα αὐτὸ διαπιστώνεται, ἂν μὴ τι ἄλλο, ἔλλειμα ἐνημέρωσης τῆς κοινῆς γνώμης. Κατ' ἀρχὴν ἐκεῖνο τὸ ὁποῖο

ἀγνοεῖται ἢ σκόπιμα παραθεωρεῖται εἶναι τὸ ὅτι ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἄλλοτε ἔχει ἀνεχθεῖ, ἄλλοτε ἔχει δεχθεῖ καὶ ἄλλοτε ἔχει προτείνει τὴ δήμευση ἢ διάθεση συγκεκριμένων παγκαριῶν Τῆς ὑπὲρ τοῦ Κράτους. Καὶ τὸ ἔχει κάνει αὐτὸ μὲ τὸ σκεπτικὸ ὅτι, ἐπειδὴ ἡ πλειονότης τῶν ἐνοριακῶν παγκαριῶν ἀνήκουν σὲ μικρὲς καὶ χωρὶς δυνατότητες ἐνορίες, δὲν ὑπάρχει νόημα νὰ ταλαιπωροῦνται μὲ φορολογικὲς ἐπιβαρύνσεις, οἱ ὁποῖες μένοντας ἀνεξόφλητες λόγῳ ἀδυναμίας καταβολῆς, ἐπιτείνουν τὶς δυσμενεῖς γιὰ τὴν Ἐκκλησία ἐντυπώσεις. Μερικὰ παραδείγματα χρειάζονται γιὰ νὰ καταστήσουν σαφὲς τὸ τί ἐννοοῦμε.

Γεγονὸς ἀναμφισβήτητο τυγχάνει ὅτι στὸν ἐλλαδικὸ χῶρο τὸ μεγαλύτερο προσκύνημα καὶ ἐπομένως, τὸ πιὸ προσοδοφόρο, εἶναι ἡ Παναγία τῆς Τήνου. Σύμφωνα μὲ τὸ ἄρθρο 1 τοῦ Ν. 349/1976 «Περὶ διοικήσεως τοῦ Πανελληνίου Ἱεροῦ Ἰδρύματος Εὐαγγελιστρίας Τήνου» (Φ.Ε.Κ. 149/1976, τ. Α'): «Τὸ Πανελλήνιον Ἱερὸν Ἰδρυμα τῆς Εὐαγγελιστρίας Τήνου ἐπανερχεται ὡς ἐνιαῖον νομικὸν πρόσωπον δημοσίου δικαίου ὑπὸ τὴν ἐποπτεῖαν τοῦ κράτους». Βεβαίως, ὁ ἐκάστοτε Μητροπολίτης Σύρου εἶναι ὁ ex officio Πρόεδρος τῆς δεκαμελοῦς Διοικητικῆς Ἐπιτροπῆς, τὰ ὑπόλοιπα ὅμως, μέλη ἐκλέγονται μὲ τὴ διαδικασία τῶν ἄρθρων 2-6 τοῦ ἀνωτέρω Νόμου. Ἡ δὲ διάθεση τῶν ἐσόδων τοῦ Ἱεροῦ Ἰδρύματος ἀποφασίζεται βάσει προϋπολογισμοῦ καταρτιζόμενου ἀπὸ τὴ Διοικητικὴ Ἐπιτροπὴ καὶ ἐγκρινομένου ἀπὸ τὰ Ὑπουργεῖα Παιδείας καὶ Οἰκονομικῶν, χωρὶς ἀνάμειξη τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Σύρου ἢ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Διατίθενται δὲ τὰ

έσοδα αυτά μεταξύ άλλων και για κοινοφελείς σκοπούς στην Τήνο, όπως π.χ. ανέγερση/έπισκευή σχολείων ή κατασκευή/έπισκευή δρόμων, μνημείων, λιμένος κ.λπ., επί προφανεί ωφελεία του κρατικού κορβανᾶ, ὁ ὁποῖος ἀλλοιῶς θὰ ἐπιβαρυνόταν μὲ τὰ ἀντίστοιχα ποσά. Ἐνδεικτικὰ ἀναφέρουμε ὅτι ἀπὸ τὰ ἐτήσια ἔσοδα τοῦ Π.Ι.Ι.Ε.Τ., βάσει Κανονισμοῦ, ἡ Ἱερὰ Μητρόπολις Σύρου δικαιούται μόλις τὸ 2%, τῆ στιγμῆ πού ὁ Δῆμος Τήνου λαμβάνει τὸ 10%.

Ἀνάλογα θὰ μπορούσαν νὰ καταγραφοῦν καὶ γιὰ τὸ ἄλλο μεγάλο προσκύνημα τῆς χώρας, τὴν Παναγία Σουμελά, ἃν καὶ ἐν ὄψει τῆς ὑφιστάμενης ἀντιδικίας μεταξύ ποντιακῶν σωματείων δὲν μπορούμε ἀναλυτικὰ νὰ ἀναφερθοῦμε στὸ ἰσχύον νομικὸ πλαίσιο. Γεγονὸς πάντως εἶναι ὅτι οἱ πρόσοδοι καὶ τοῦ Προσκυνηματος αὐτοῦ δὲν ἐνισχύουν ἐκκλησιαστικὰ ταμεῖα, ἐπὶ προφανεί ωφελεία πάλι τοῦ κρατικοῦ κορβανᾶ.

Μὲ τὸ Ν. 1416/1984 «Τροποποίηση καὶ συμπλήρωση διατάξεων τῆς δημοτικῆς καὶ κοινοτικῆς νομοθεσίας γιὰ τὴν ἐνίσχυση τῆς Ἀποκέντρωσης καὶ τὴν ἐνδυνάμωση τῆς Τοπικῆς Αὐτοδιοίκησης» (Φ.Ε.Κ. 18/1984, τ.Α) σαφῶς ὀρίζεται: «Ἡ Ἐγγῶρια Περιουσία τῶν νήσων Κυθήρων καὶ Ἀντικηθύρων ἀποτελεῖ διακοινοτικὴ περιουσία τῶν ὀργανισμῶν τοπικῆς αὐτοδιοίκησης τῶν Κυθήρων καὶ Ἀντικηθύρων. Ἡ περιουσία αὐτὴ περιλαμβάνει: (...) β) Τὴν κινητὴ καὶ ἀκίνητη περιουσία τῶν ἱερῶν προσκυνημάτων τῆς Παναγίας τῆς Μυρτιδιώτισσας, τῆς Ἀγίας Μονῆς καὶ τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου τοῦ ἐν Κρημνῷ καὶ τῶν ἀνηκόντων σὲ αὐτὰ παρεκκλησίων». Περαιτέρω δὲ ὀρίζεται ὅτι: «Ἡ διαχείριση τῆς περιου-

σίας τῆς προηγούμενης παραγράφου ἀνήκει ἀποκλειστικὰ στὴν Ἐπιτροπὴ Ἐγγῶριας Περιουσίας, πού ἀποτελεῖ νομικὸ πρόσωπο δημοσίου δικαίου μὲ ἔδρα τὴν Κοινότητα Κυθήρων καὶ ὑπόκειται στὴν ἐποπτεία τοῦ κράτους, ὅπου ὑπόκεινται καὶ οἱ ὀργανισμοὶ τοπικῆς αὐτοδιοίκησης τοῦ νησιοῦ. Μὲ προεδρικὸ διάταγμα πού ἐκδίδεται μὲ πρόταση τοῦ Ὑπουργοῦ Ἐσωτερικῶν, ἡ διαχείριση τῆς παραπάνω περιουσίας μπορεῖ νὰ ἀνατεθεῖ σὲ ἀναπτυξιακὸ σύνδεσμο τῶν ὀργανισμῶν τοπικῆς αὐτοδιοίκησης τῶν Κυθήρων καὶ τῶν Ἀντικηθύρων». Ἀπὸ τὶς ἀνωτέρω διατάξεις νομίζουμε προκύπτει ἀβίαστα ἡ κρατικοποίηση ἑνὸς ἀκόμη μεγάλου προσκυνηματος, καθὼς καὶ δύο μικρότερων καὶ βεβαίως, τῶν παγκαριῶν τους.

Τὰ ἀνωτέρω παραδείγματα, ὅσο ἐντυπωσιακὰ κι ἂν εἶναι, θὰ μπορούσαν νὰ θεωρηθοῦν ἀπὸ ὀρισμένους μεμονωμένα. Δυστυχῶς γιὰ τὴν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, δὲν εἶναι ἔτσι. Ἐκτὸς ἀπὸ τὰ συγκεκριμένα «μεγάλα» παγκάρια, τὸ κράτος ἔχει δεσμεύσει ὑπὲρ αὐτοῦ ἢ τοῦ εὐρύτερου δημοσίου τομέα καὶ συγκεριμένες κατηγορίες παγκαριῶν μὲ κριτήριο πάντα τὴν ὑψηλὴ ἀπόδοση.

Ἔτσι, μὲ τὸ ἄρθρο 1 τοῦ Ν. 547/1977, «Περὶ διοικήσεως καὶ διαχειρίσεως τῶν μὴ ἐνοριακῶν ναῶν τῶν κοιμητηρίων» ρητὰ ὀρίζεται: «Ἡ διοίκησης καὶ διαχείρισης τῶν ἐν κοιμητηρίοις μὴ ἐνοριακῶν ναῶν, ὡς καὶ τῆς περιουσίας αὐτῶν, (...) τῶν δήμων πληθυσμοῦ ἄνω τῶν 50.000 κατοίκων, (...) ὡς καὶ τῶν δήμων ἐδρῶν Νομῶν καὶ τῶν περιλαμβανομένων εἰς τὴν περιφέρειαν τῆς τέως διοικήσεως πρωτεύουσας καὶ πρώην Δήμου Θεσσαλονίκης, ἀσχέτως πληθυσμοῦ, ἀσκεῖται

κατὰ τὰς περιὶ διοικήσεως καὶ διαχειρίσεως τῆς δημοτικῆς καὶ κοινοτικῆς περιουσίας κειμένης διατάξεις». Μὲ τὴ διάταξιν αὐτήν, ἢ ὁποῖα μεταπολιτευτικὰ ἐπικαιροποιοῦσε καὶ κωδικοποιοῦσε διατάξεις νομοθετημάτων τῆς ἑπταετίας, ὑπήχθησαν ὅλα τὰ κοιμητήρια σὲ Δήμους πληθυσμοῦ ἄνω τῶν 50.000 κατοίκων στὰ νομικὰ πρόσωπα τῶν Δήμων, μὲ αὐτονόητο τὸ δικαίωμα τῶν Δήμων νὰ καρποῦνται τὰ σχετικὰ ἔσοδα ἐκ κηροπωλησίας, τὰ ὁποῖα στὰ κοιμητήρια εἶναι ἰδιαίτερα ὑψηλά. Μὲ τὴν παράγραφο 1 τοῦ ἄρθρου 3 τοῦ ἴδιου νόμου ὁ νομοθέτης διασαφηνίζει ὅτι: «Τὰ ἔσοδα τῶν ἐν κοιμητηρίοις μὴ ἐνοριακῶν ναῶν, ὡς καὶ τῆς περιουσίας αὐτῶν ὧν ἡ διοίκησις καὶ διαχειρήσις ἀνήκει εἰς τοὺς δήμους ἢ τὰς κοινότητας, διατίθενται πρωτίστως διὰ τὴν ἐπισκευήν, συντήρησιν, βελτίωσιν, ἐπέκτασιν καὶ ἐν γένει διατήρησιν εἰς καλὴν κατάστασιν τοῦ ναοῦ, ὡς καὶ διὰ πάσας τὰς ἀνάγκας τοῦ κοιμητηρίου, περιλαμβανομένης καὶ τῆς ἐπεκτάσεως τούτου (...). Τυχὸν περισσεύματα τῶν ἐσόδων τούτων διατίθενται ὑπὸ τοῦ δήμου ἢ τῆς κοινότητος δι' ἄλλους σκοπούς». Θλιβερὴ διαπίστωση εἶναι ὅτι πολλοὶ δήμοι, ἀντιπαρερχόμενοι τὴν πρώτη πρότασιν τῆς παραπάνω διατάξεως, πηγαίνουν κατευθεῖαν στὴ δεύτερη, διαθέτοντας τὰ ἔσοδα τῶν κοιμητηρίων «δι' ἄλλους σκοπούς». Μὲ ἄλλες διατάξεις κατοχυρώνεται τὸ δικαίωμα τῶν δήμων στὰ κοιμητήρια, ἐκτὸς τοῦ νὰ εἰσπράττουν τὰ παγκάρια, νὰ ἐκποιοῦν συνάμα ἢ νὰ ἐνοικιάζουν τάφους, καθὼς καὶ νὰ παρατείνουν τὶς σχετικὰς μισθώσεις, καθιερώνοντας συνολικὰ ἕνα καθεστῶς, τὸ ὁποῖο ἂν καὶ ἀφορμᾶται ἀπὸ τὰ

ταφικὰ ἔθιμα τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας, οὐσιαστικὰ τὴν ἀποκλείει ἀπὸ τὴν ὅποια συμμετοχὴ, πλὴν τῆς λειτουργικῆς, παραδίδοντας τὰ πάντα, ἰδίως τὰ οικονομικὰ μεγέθη, στοὺς Ο.Τ.Α.. Ἀπόρροια αὐτοῦ εἶναι ὁ θεσμικὸς χαρακτηρισμὸς τῶν νεκροταφείων ὡς «Δημοτικῶν Ἐπιχειρήσεων Α.Ε.», μὲ ὀρισμένους εἰλικρινεῖς δήμους νὰ τὸ ἀναγράφουν καὶ στὴν προμετωπίδα τῆς εἰσόδου τῶν κοιμητηρίων τους.

Ἐκτὸς ὅμως, ἀπὸ τὰ προσοδοφόρα παγκάρια τῶν κοιμητηρίων, τὸ κράτος νέμεται καὶ τὰ παγκάρια τῶν Ναῶν τῶν νοσοκομείων, ἐπιφορτίζοντας τὴν κάθε διοίκησιν νοσοκομείου νὰ καταμετρή τις προσόδους καὶ νὰ τις ἐνσωματώνει στὰ ἔσοδά του. Εἶναι δὲ γεγονός ὅτι ἄσχετα ἀπὸ τὴν ὅποια μεταφυσικὴ θεώρησιν τοῦ καθενός, ὅλοι στὸ χῶρον τοῦ νοσοκομείου σπεύδουν «καλοῦ-κακοῦ νὰ ἀνάψουν ἕνα κεράκι». Ἔτσι, καὶ οἱ ἀντίστοιχες πρόσοδοι φυσικὸν εἶναι νὰ προσδοκῶνται ὑψηλές. Ἐν ὄψει δὲ καὶ τῶν περιορισμένων οικονομικῶν προσόδων τῶν νοσοκομείων, τὰ ἔσοδα ἀπὸ τὸ παγκάρι τῶν νοσοκομειακῶν Ναῶν εἶναι γιὰ τοὺς ἀντίστοιχους ὀργανισμοὺς σημαντικὴ ἀνάσα. Εἰδικότερα μόνον νὰ τονίσουμε τὸ γεγονός ὅτι, ἂν καὶ τὰ οἰκόπεδα τῶν νοσοκομείων στὴν πόλιν τῶν Ἀθηνῶν ἀποτελοῦν κατὰ κύριον λόγον δωρεὰς τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἀσωμάτων Πετράκη, ἢ ὁποῖα θὰ μποροῦσε εὐλόγως νὰ ἐπιδιώξει οἱ ἀντίστοιχοι νοσοκομειακοὶ Ναοὶ νὰ παραμείνουν σὲ αὐτὴν ὡς Μετόχιά της, παρὰ ταῦτα ἡ Ἱερὰ Μοῆ οὐδέποτε διεκδίκησε κάτι τέτοιο ἀποδεχόμενη τὴν ἀντίστοιχον ἀποστέρησιν ἐσόδων της.

(ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ)

Ὁ βίος τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Σαμφῶν τοῦ Ξενοδόχου

Ἐπιμέλεια: Λίτσα Ἰ. Χατζηφώτη

ΟΠΩΣ ΑΝΑΦΕΡΕΙ ὁ Μ. Γαλανός, ὁ Σαμφῶν ὁ ξενοδόχος «ἤκμασε περὶ τὰ μέσα τοῦ ἔκτου αἰῶνος ἐπὶ τῆς βασιλείας Ἰουστινιανοῦ τοῦ Α΄. Γεννηθεὶς εἰς τὴν Ρώμην ἀπὸ γονεῖς πλουσίους καὶ φίλους τῶν γραμμάτων, προικισμένος δὲ μὲ μεγάλην εὐφυΐαν, μνήμην καὶ φιλομάθειαν, διεκρίθη καὶ εἰς τὴν φιλολογίαν καὶ τὴν φιλοσοφίαν, ἠδυνήθη δὲ νὰ ἐκμάθῃ καὶ τὴν ἰατρικὴν»: (Γαλανοῦ Μιχαήλ, οἱ βίοι τῶν ἁγίων, Τεῦχος Σ΄, μὴν Ἰούνιος, Ἀθῆναι 1950, σελ. 123). Ὅπως ἀναφέρει ἡ Θρησκευτικὴ καὶ Ἠθικὴ Ἐγκυκλοπαιδεῖα «ἔγινε τέλειος εἰς ὀλίγον καιρὸν οὐ μόνον εἰς τὰ ποιητικά, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ φιλοσοφικά καὶ τὴν ἰατρικὴν τέχνην ἐσπούδασε»: (Σαμφῶν. Ὅσιος, ἄρθρον ἐν Θρησκευτικῇ καὶ Ἠθικῇ Ἐγκυκλοπαιδεῖα, 10ος τόμος, Ἀθῆναι 1960, στήλη 1152). Ὅλη τὴν περιουσίαν τοῦ ἐδωκε στοὺς φτωχοὺς. Ὅπως παρατηρεῖ ὁ Γαλανός, «ὁ Σαμφῶν ὑπῆρχεν ὁ παρήγορος καὶ προστάτης ἰατρὸς τῶν πτωχῶν. Εἰσήρχετο εἰς τὰς καλύβας καὶ κατήρχετο εἰς τὰ ὑπόγεια, μετέβαινε ὑπὸ τὴν στέγην παντός, ὁ ὁποῖος καὶ ἠσθένει καὶ εἶχεν ἀνάγκην ὑλικῆς βοήθειας, εἰσερχόμενος δὲ μὲ τὰς χεῖρας πλήρεις, ἐξήρχετο ἀκολούθως μὲ παλάμας καὶ θυλάκια κενά»: (Γαλανοῦ Μιχαήλ, οἱ βίοι τῶν ἁγίων, Τεῦχος Σ΄, μὴν Ἰούνιος, Ἀθῆναι 1950, σελ. 123).

Στὴ συνέχεια τὸν βρῖσκομε στὴν Κωνσταντινούπολη, ὅπου, κατὰ τὸν ἅγιο Νικοδόμημο τὸν Ἀγιορείτη, «περιπατήσας εἰς ὅλους τοὺς ἱεροὺς ναοὺς, ἀπήλαυσε πνευματικῶς τὴν καλλονὴν αὐτῶν καὶ ὠραιότητα. Εἶτα καθίσας εἰς τόπον ἡσυχον, ἐνετρώφα καὶ κατεγίνετο εἰς τὴν μελέτην τῶν θείων Γραφῶν, προσέχων εἰς μόνον τὸν Θεόν»: (Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου, Συναξαριστῆς τῶν δώδεκα μηνῶν τοῦ ἐνιαυτοῦ, τόμος δεύτερος, Ἀθήνησι, σελ. 226, δεξιὰ στήλη). Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν μελέτη τῆς Ἁγίας Γραφῆς «εἰς ξενῶνα καὶ νοσοκομεῖον τὸν οἶκον του μεταβάλων καὶ τὴν ἰατρικὴν τέχνην ἀναγύρωσ πρὸς πάντας ἀσκῶν ἀπέβη «εἰς πᾶσαν γῆν καὶ θάλασσαν περιβόητος»: (Σαμφῶν. Ὅσιος, ἄρθρον ἐν Θρησκευτικῇ καὶ Ἠθικῇ Ἐγκυκλοπαιδεῖα, 10ος τόμος, Ἀθῆναι 1960, στήλη 1152).

Ἐξ αἰτίας τῆς χριστιανικῆς ζωῆς του χειροτονήθηκε πρεσβύτερος ἀπὸ τὸν Πατριάρχην Μηνᾶ. Αὐτὴν τὴν πληροφορίαν ἀναφέρουν ὁ Εὐστρατιάδης, ὁ ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἀγιορείτης, ὁ Γαλανός καὶ ἡ Θρησκευτικὴ καὶ Ἠθικὴ Ἐγκυκλοπαιδεῖα. Κατὰ τὸν Σ. Εὐστρατιάδη, «ὅτε δὲ ἔσωσε καὶ τὸν βασιλέα Ἰουστινιανὸν ἐκ σοβαρᾶς ἀσθενείας πάσχοντα, τότε ὁ μεγαλοπρεπῆς ἐκεῖνος βασιλεὺς ἔκτισε τὸν περιώνυμον ἐκεῖνον ξενῶνα καὶ ἐξήσφαλισε βασιλικῶς τὴν συντήρησιν αὐ-

τοῦ, ἀναθέσας τὴν διεύθυνσιν αὐτοῦ εἰς τὸν Σαμφῶν, ὄν καὶ σκευοφύλακα τῆς μεγάλης ἐκκλησίας ἀνέδειξεν»: (Εὐστρατιάδου Σωφρονίου, Ἁγιολόγιον τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, Ἐκδοσις τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, σελ. 416, στήλη ἀριστερή). Ὁ ἅγιος κοιμήθηκε καί, «τὸ τίμιον αὐτοῦ λείψανον ἐναπετέθη εἰς τὸν μεγαλώτατον ναὸν τοῦ ἁγίου Μωκίου, τὸ ὁποῖον βρῦει μῦρα, καὶ πηγάζει καθ' ἑκάστην ἡμέραν διαφόρους ἰατρείας, εἰς δόξαν καὶ αἶνον τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ»: (Νικοδήμου τοῦ Ἁγιορείτου, Συναξαριστὴς τῶν δώδεκα μηνῶν τοῦ ἐνιαυτοῦ, τόμος δεῦτερος, Ἀθήνησι,

σελ. 227, ἀριστερὴ στήλη). Ὁ ἅγιος Σαμφῶν κατενόησε τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου: «ξένος ἤμην, καὶ συνηγάγετέ με ... ἡσθένησα, καὶ ἐπεσκέψασθέ με», (πρβλ. Ματθ. 25,36). Ἐπομένως θὰ εἶναι ἓνας ἀπὸ αὐτούς, στοὺς ὁποίους ὁ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου θὰ πεῖ «δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ πατρός μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ἡμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου» (Ματθ. 25,34). Ἔτσι ὁ ἅγιος Σαμφῶν θὰ πάει μαζί με τοὺς ὑπόλοιπους δικαίους «εἰς ζωὴν αἰώνιον» (Ματθ. 25,46).

Ἡ μνήμη του εορτάζεται ἀπὸ τὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία στὶς 27 Ἰουνίου.

Ν. Κ. Δρατσέλλα, Θεολόγου Μ. Th.

Ἀξιότιμε κ. Κατσιάρα,

«Ἐτοιμάζου Βηθλεέμ, ἦνοι-
κται πᾶσιν ἡ Ἐδέμ...». Μὲ τὸ χριστου-
γεννιάτικο αὐτὸ τροπάριο ἄρχιζαν οἱ
παλαιότεροι ἱερεῖς τὴν ἀκολουθία τῆς
Προσκομιδῆς. Καὶ ἔκλειναν μὲ τὴν ἐπί-
σης χριστουγεννιάτικη ἀπόλυση, «ὁ ἐν
σπηλαίῳ γεννηθεὶς» (Βλ. Ἡ Θεία Λει-
τουργία, ἐπιμέλεια Νικ. Παπαδοπού-
λου, πρεσβυτέρου, ἔκδοση Βασ. Σαλι-
βέρου, σελ. 27,28). Σήμερα αὐτὰ ἔχουν
ἀπαλειφθεῖ ἀπὸ τὴν ἀκολουθία τῆς Προ-
σκομιδῆς. Μὲ τὸ σκεπτικὸ, πὼς ἡ κυρία
σημασία τῆς «εἶναι ἡ τοῦ Πάθους τοῦ
Κυρίου, καὶ ὄχι ἡ τῆς Γεννήσεως αὐτοῦ»,
(Ἱερατικόν, ἔκδοσις Ἀποστολικῆς Δια-
κονίας, σελ. 341).

1. Γνωστό, πὼς ἡ ἀνωτέρω ἀκολουθία
δὲν γινόταν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ὡς γίνεται
σήμερα. Γινόταν σὲ διαφορετικὸ
«χώρο», εἴτε στό «θυσιαστήριο» (Παν.
Τρεμπέλα, Αἱ τρεῖς Λειτουργίαι, σελ.
18), εἴτε, ἀργότερα, ἐκτὸς τοῦ «ἱεροῦ»,
στό «σκευοφυλάκιο», ὡς μᾶς πληροφο-
ρεῖ ὁ ἅγιος Σωφρόνιος, Πατριάρχης Ἱε-
ροσολύμων († 638 μ.Χ.) (P.G. 87,4001
κα'), γιὰ νὰ καταλήξει (κατὰ τὸν 12^ο-13^ο
μ.Χ. αἰ.), καὶ νὰ παγιωθεῖ πιὰ στὴν ἀρι-
στερὴ «κόγχη» τοῦ ἱεροῦ, (ποὺ σημειω-
τέον τελεῖται μυστικῶς (!) ἀπὸ ὅλους
ἀνεξαιρέτως τοὺς ἱερεῖς). Καὶ ἂν λά-
βουμε ὑπόψη μας πὼς ἡ γιορτὴ τῶν Χρι-
στουγέννων εἰσῆχθη στὴν Ἐκκλησία τέλη
τοῦ 4^{ου} μ.Χ. αἰ. ἢ ἀρχὲς τοῦ 5^{ου} μ.Χ. αἰ.,

εἶναι εὐνόητο, πὼς μέχρι τότε ἡ ἀκολου-
θία τῆς Προσκομιδῆς ἐπικεντρωνόταν
στὸ Πάθος τοῦ Χριστοῦ. (Ἀκόμα καὶ τὴ
νύχτα τοῦ Πάσχα, διάβαζαν στὶς ἐκκλη-
σιὲς τὰ «Εὐαγγέλια», ποὺ ἐξιστοροῦσαν
τὰ Φρικτὰ Πάθη τοῦ Χριστοῦ, «ὠκονό-
μησεν ἡ τοῦ πνεύματος χάρις, κατὰ τὴν
μεγάλην τοῦ Πάσχα ἐσπέραν, τότε
ταῦτα πάντα ἀναγινώκεσθαι»). (Ἅγιος
Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, ὁμιλ. 87,1 εἰς
Μτθ.). Ὅμως μὲ τὴν πάροδο τοῦ χρόνου
τό «τυπικὸ» «ἐξελίχθηκε» (ἐμπλουτί-
σθηκε), παίρνοντας τὴν τελικὴ του μορ-
φή. Ἡ «ἐξέλιξη» αὐτὴ «συμπαρέσυρε»
καὶ τὴν ἀκολουθία τῆς Προσκομιδῆς.
Ἵπερπλουτίσθηκε δηλ. μὲ «στοιχεῖα»
ἀπὸ τὴ Γέννηση τοῦ Χριστοῦ, δίδοντας
τώρα ἔμφαση στὴ Γέννησή Του.

2. Ὁ χώρος τῆς Προσκομιδῆς «φέρει
τύπον σπηλαίου καὶ φάτνης» ἐπισημαί-
νει ὁ μέγας λειτουργιολόγος τῆς Ἐκ-
κλησίας μας ἅγιος Συμεὼν ὁ Θεσ/νίκης
(14^{ος} μ.Χ. αἰ.), γι' αὐτὸ καὶ τοποθετεῖται
ἐκεῖ ἡ εἰκόνα τῆς Γεννήσεως τοῦ Χρι-
στοῦ. Καὶ ὅσα λέγονται κατὰ τὴν «κά-
λυψη», ἔχουν σχέση μὲ τὴν Ἐνσάρκωση
τοῦ Χριστοῦ ὡς μᾶς λέει καὶ πάλι ὁ
ἅγιος Συμεὼν: «Καὶ ἰδοὺ ὁ ἀστὴρ ἐλθὼν
ἔστη ἐπάνω, οὗ ἦν τὸ παιδίον»
(Μτ. 2,9), δεικνύων μὲ σημεῖα συμβο-
λικῶς ὅσα ἠκολούθησαν εἰς τὴν γέννησιν,
ἐπειδὴ φέρει τύπον καὶ σπηλαίου καὶ
φάτνης ἢ πρόθεσις. Εἶτα λαμβάνων τὸ

σκέπασμα τοῦ δίσκου, τὸ ὁποῖον μὲ τὰ ἄλλα σκεπάσματα, εἰκονίζει τὰ σπάργανα, λέγει ὁ ἱερεὺς τὰ φαλμικὰ ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα δηλοῦσι τὴν ἐνανθρώπησιν τοῦ Λόγου. «Ὁ «Κύριος ἐβασίλευσεν εὐπρέπειαν ἐνεδύσατο» (Ψαλμ. 92,1). Λαμβάνων δὲ καὶ τὸ σκέπασμα τοῦ ποτηρίου, ἐπιλέγει ὁμοίως ὅσα προκηρύττουσι τοῦ Κυρίου τὴν Σάρκωσιν. «Ἐκάλυψεν οὐρανοὺς ἡ ἀρετὴ αὐτοῦ καὶ τῆς αἰνέσεως αὐτοῦ πλήρης ἡ γῆ» (Ἄβακ. 3,3). (Ἄπαντα, σελ. 121,β). Ἄλλα καὶ ἡ εὐχὴ «ὁ Θεός, ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ τὴν τροφὴν τοῦ παντὸς κόσμου ἐξαποστείλας», θυμίζει Χριστούγεννα.

3. Ὑπενθυμίζουμε: Ἡ Προσκομιδὴ μέχρι τὸν 12^ο-13^ο μ.Χ. αἰ. εἶχε ὡς ἐπίκεντρο τὸ Πάθος τοῦ Χριστοῦ καὶ τὸ ἐξίσους σημαντικό: Δὲν γινόταν στὸ χῶρο ποὺ γίνεται σήμερα, στὸ «ιερό» στή «σπηλιά», ἀλλὰ ἐκτός «ιεροῦ», στὸ «σκευοφυλάκιο». Ἡ, λοιπόν, τὴν ἐπιναφέρουμε σὲ μιὰ ἀπὸ τὶς μορφές ποὺ εἶχε πρὶν τὸν 12^ο-13^ο μ.Χ. αἰ., μὲ ἐπίκεντρο πάντα τὸ Πάθος τοῦ Χριστοῦ, ἢ τὴν ἀφήνουμε ὅπως τὴν παραλάβουμε μὲ ἐπίκεντρο τὴ Γέννησή Του. Δὲν μπορεῖ ἀπὸ τὴ μία μεριὰ νὰ γίνεται στή «σπηλιά», καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη νὰ λέμε πῶς ἡ κυρία σημασία τῆς «εἶναι ἡ τοῦ πάθους τοῦ Κυρίου, καὶ ὄχι ἡ τῆς γεννήσεως αὐτοῦ!». Ἀλήθεια: Μὲ ποιὸ κριτήριον κρίνουμε ὡς σωστὸ αὐτὸ ποὺ ἐπικρατοῦσε μέχρι τὸν 12^ο-13^ο αἰ., καὶ λάθος αὐτὸ ποὺ ἐπικράτησε μετὰ, καὶ ἄρα θὰ πρέπει νὰ τὸ ἐξοβελίσουμε; Μὲ ποιὸ ;!.

4. Τέλος, ἂν σὰν κληρικοί, θὰ πρέπει νὰ θίξουμε κάτι σχετικὰ μὲ τὴν Προσκομιδὴ, εἶναι τὰ ἐξῆς δύο σημεία: α. Ἡ ἀκολουθία αὐτὴ (ποὺ ἐντάσσεται στή Λειτουργία τῶν Πιστῶν) τελεῖται μὲ

«ἄπασαν τὴν ἱερατικὴν στολὴν», (δηλαδὴ καὶ μὲ τὸ φαιλόνιο!), ὅπως γίνεται στή Θ. Λειτουργία. Ἄν καλοσκεφθοῦμε, θὰ δοῦμε πῶς δὲν πρόκειται γιὰ ἀσήμαντη λεπτομέρεια. καὶ β. Κατὰ τὸν ἅγιον Ἰωάννη τῆς Κροστάνδης (†1909), ὡς ἱερεῖς ἔχουμε χρέος νὰ μνημονεύουμε, ὅσο πιὸ πολλὰ ὀνόματα μποροῦμε. Προσωπικὰ ὑποκλίνομαι στοὺς ἀδελφοὺς συλλειτουργοὺς, ποὺ χωρὶς νὰ ὑπολογίζουσι κόπο, μνημονεύουν στὴν Προσκομιδὴ ἀναρίθμητα ὀνόματα. Διερωτῶμαι, ἂν ἐμεῖς οἱ Ποιμένες δὲν νοιασθοῦμε γιὰ τὴ σωτηρία ἀπάντων τῶν ἐνοριτῶν μας, πνευματικῶν μας τέκνων κ.λπ., ποιὸς θὰ νοιασθεῖ; Καὶ ἂν δὲν τὸ κάνουμε, εἴμαστε πραγματικοὶ Ποιμένες; «Γέροντα, ὅταν ἔχουμε πολλὰ ὀνόματα, βαριέμαι νὰ τὰ διαβάσω», εἶπε ἕνας παπᾶς στὸ Γέροντα Παῖσιο (†1994). Καὶ ὁ Γέροντας: «Παιδί μου, ἦταν λάθος ποὺ ἔγινες παπᾶς!».

Μὲ ἰδιαίτερη τιμὴ καὶ ἀγάπη,

Ἄρχιμ. Βασίλειος Μπακογιάννης

Ἱεροκέρυκας Ἱ.Μ. Πατρῶν

Ἀξιότιμε κ. Διευθυντά,

Μὲ περισσὴ προσοχὴ ἀνέγνωσα τὴν ἐπιστολὴ τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Σπυρίδωνος Μπουργιώτη, κληρικοῦ τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, ποὺ δημοσιεύσατε στὸ ὑπ' ἀριθ. 4 τεῦχος μηνὸς Ἀπριλίου ἐ.ἔ. 2010 (σελίδα 27) τοῦ περιοδικοῦ «Ἐφημέριος».

Στὴν ἐπιστολὴ αὐτὴ γίνεται ἀναφορὰ στὴν ἔκδοση τῶν Διπτύχων τοῦ 2010 καὶ δὲν ἀντιλαμβάνομαι πῶς συνδέεται ἡ ἀναφορὰ αὐτὴ μὲ τὸ παρακάτω κείμενο τῆς ἐπιστολῆς, ποὺ κάνει μνεῖα στὸ νεκρῶσιμο τρισάγιο, γιὰ τὸ ὁποῖο καὶ καταθέτω τὶς ἀκόλουθες ἀπόψεις μου.

Παρ' ότι έχω μελετήσει τὰ Δίπτυχα τοῦ 2010, δὲν ἔχω ἐντοπίσει τὴν ἀναστροφή τῆς δῆθεν ὀρθῆς φράσεως ἀπὸ «ὁ τὸν θάνατον καταπατήσας τὸν δὲ διάβολον καταργήσας», σὲ «ὁ τὸν διάβολον καταπατήσας, τὸν δὲ θάνατον καταργήσας».

Ἡ κατὰ τὴν ἀποψη τοῦ ἐπιστολέως σκέψη, ὅτι ἡ πρώτη περίπτωση ἀποτελεῖ καὶ τὴν ὀρθὴ ἀπόλυση, στηριζομένη ἀγιογραφικῶς καὶ ὑμνογραφικῶς, μὲ βρίσκει ἀντίθετο.

Παραθέτω κατωτέρω ὀρισμένα ὑμνογραφικὰ ἢ καλύτερον ὑμνολογικὰ στοιχεῖα:

1. Ἐξαποστειλάριον Πάσχα (ἤχος β')
.... καί, καταργήσας θάνατον...
2. Ἀγία καὶ Μεγάλη Κυριακὴ Πάσχα (Ἑσπέρας): στιχηρὸν Ἀναστάσιμον (ἤχος)
... καὶ τοῦ θανάτου τὸ κράτος κατήργησε.
3. Αἶνος (ἤχος β')
... ὅτι διὰ τοῦ Σταυροῦ τὸν θάνατον κατήργησας...
4. Αἶνος (ἤχος πλ. δ')
«Κύριε ὄπλον κατὰ τοῦ διαβόλου... καὶ θάνατον κατήργησε.

Ἡ δὲ τελευταία φράσις τοῦ ἐπιστολέως «Ὁρθολογισμοὶ καὶ σχολιασμοὶ δὲν ἰσχύουν στὸ μυστήριον τῆς πίστεως», ἔχω τὴν γνώμη, ὅτι ἀποτελεῖ σκέψεις τουλάχιστον καὶ λίαν ἐπιεικῶς ἀτυχεῖς.

Θὰ ἦταν χρήσιμο νὰ θυμηθοῦμε μία ἔκφραση τοῦ λαοῦ μας «ὁ τύπος τρώει τὴν οὐσία» καὶ φρονῶ, ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἀποτελῇ κύριο θέμα ἢ τοποθέτησις καὶ χρῆσις λέξεων εἰς τὴν ἐξόδιον ἀκολουθίαν ἢ τρισάγιον δέησιν, ἀλλὰ ὁ τρόπος καὶ χρόνος τελέσεως αὐτῶν καὶ ἡ προσφορὰ παρηγορίας καὶ συμπαραστάσεως εἰς τὴν οἰκογένειαν τοῦ κεκοιμημέ-

νου ὑπὸ τοῦ κληρικοῦ. Ἐπ' εὐκαιρίᾳ σᾶς καθιστῶ γνωστὸν, ὅτι ὁ συντάξας τὴν παροῦσα καὶ ὁ ἀδελφός μου Ἀπόστολος-ἀναγνώστης, πνευματικὰ τέκνα τοῦ Μακαριστοῦ Ἱεράρχου πρώην Ὑδρας Κυροῦ Ἱεροθέου, πρὸ πενταετίας καὶ κατόπιν προτροπῆς τοῦ Μακαριστοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν Κυροῦ Χριστοδούλου, ἔχομε ἐκπονήσει μελέτη καὶ συντάξαμε σὲ τελικὸ κείμενο τὴν «Ποιμαντικὴ Κοιμητηρίων» τὸν δὲ πλήρη φάκελλο ἔχομε παραδώσει εἰς τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος Κύριον Κύριον Ἱερώνυμον διὰ τὰ περαιτέρω, μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι ἐπὶ τέλους ἡ Ποιμαντικὴ Κοιμητηρίων ἀπὸ τὴν στιγμὴν ποῦ θὰ τεθῆ σὲ ἰσχύ, θὰ διευθετήσῃ καὶ λύσῃ θέματα πρὸς ὄφελος τοῦ περιεστῶτος λαοῦ καὶ δόξαν τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ.

Μὲ τιμὴ καὶ ἐκτίμησιν
Ἑμμανουὴλ Δ. Τσοῦμης
Ἀναγνώστης

(Σ.Σ. Ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴν ἀποψη τοῦ κ. Τσοῦμης, στὰ Δίπτυχα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος 2010, στὴ σελ. 98, ἀναγράφεται πράγματι: «ὁ τὸν διάβολον καταπατήσας τὸν δὲ θάνατον καταργήσας...»).

Πρὸς τὸ περιοδικό
«Ἐφημέριος».

Χαίρετε (καὶ πάλι) ἀγαπητοὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφοὶ καὶ πατέρες,
Ἀφορμὴ (καί) γι' αὐτὴν μου τὴν ἐπιστολὴν στάθηκαν δύο σημεῖα στὸ περιοδικό σας ποῦ «δὲν μοῦ ἄρεσαν». Βέβαια, τὰ θετικὰ τοῦ περιοδικοῦ εἶναι, ἀσφαλῶς, περισσότερα, ἀλλὰ καλὸ εἶναι νὰ προσέχουμε καὶ ἀπὸ τὴν κακὴ ζύμη...
Καὶ γιὰ νὰ μὴν μακρηγοροῦμε:

1. Στο τεύχος 2, έτος 59, δηλαδή του περασμένου Φεβρουαρίου, ο κ. Μ. Μπέγζος μπερδεύει λίγο τά πράγματα. Στο άρθρο του «Έκκλησία ή Θρησκεία» λέει πώς ο Παπισμός και ο Προτεσταντισμός αποτελούν έκκοσμίκευση τής Έκκλησίας (σελ. 7, τελευταία παράγραφος).

Η πραγματικότητα είναι πώς ο Παπισμός και ο Προτεσταντισμός είναι και έκκοσμίκευση, αλλά κυρίως είναι αίρέσεις και θρησκευοποίηση τής Έκκλησίας.

Άφου, λοιπόν, όπως φαίνεται παρακάτω, θεωρεί το μεγαλύτερο κακό την θρησκευοποίηση τής Έκκλησίας, ως βοηθήσει (-ουμε) τους Έπισκόπους στον πόλεμο έναντι των αίρέσεων και όχι έναντι των «φονταμενταλιστών».

2. Ο π. Βασίλειος Θερμός, στην σελ. 23, τελειώνει, το ώραϊο, κατά τα άλλα, άρθρο του λίγο απότομα και μάλιστα θαυμάζοντας τους παπικούς για την όργάνωσή τους και βγάζοντας το συμπέρασμα ότι πολλοί από μās (τους Όρθοδόξους) κατηγορούμε τους δυτικούς για την «κακοδαιμονία» μας. Το έρώτημα είναι, γιατί αυτή ή σύνδεση με το συνέδριο των παπικών και ποιός λέει ότι για την «προχειρότητά» μας μās φταΐνε οί παπικοί.

Αυτά...

Συγγνώμη αν σās κούρασα

Διάκονος Γεώργιος Θεοδωρίδης,

Ι. Μ. Καλύμνου, Λέρου και Άστυπαλαίας

Η ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΟΥ ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ

Έπιμέλεια: Σταύρος Τερζής

- Άγγελινάρα Γιώργου Κ., *Έκφρασις τής ψαλτικῆς τέχνης*, έκδ. ἼΑθως, ἸΑθήνα 2009.
- ἸΑντωνίου Μπλοῦμ (Μητροπολίτου), *Συνάντησις μὲ τὸν ζωντανὸ Θεό. Μαθητεία στὸ κατὰ Μᾶρκον Εὐαγγέλιο*, έκδ. ἸΕν πλῶ, ἸΑθήνα 2009.
- ἸΑντωνοπούλου Νεκταρίου, *ἸΑγιος Λουκάς ὁ Ἰατρός: ἸΑρχιεπίσκοπος Συμφερουπόλεως καὶ Κριμαίας*, έκδ. Δομή-ἸΑρχονταρίκι, ἸΑθήνα 2010.
- Διονυσίου Ψαριανοῦ († Μητροπολίτου Σερβίων καὶ Κοζάνης), *ἸΟ λόγος τοῦ Θεοῦ. ἸΟμιλίες στὶς ἀκίνητες ἑορτὲς τῆς ἸΕκκλησίας*, έκδ. ἸΑποστολικὴ Διακονία, ἸΑθήνα 2007.
- Διονυσίου Ψαριανοῦ († Μητροπολίτου Σερβίων καὶ Κοζάνης), *ἸΟ λόγος τοῦ Θεοῦ. ἸΟμιλίες στὶς κινητὲς ἑορτὲς τῆς ἸΕκκλησίας*, έκδ. ἸΑποστολικὴ Διακονία, ἸΑθήνα 2007.
- Ζουμπουλάκη Σταύρου, *Χριστιανοὶ στὸ δημόσιο χῶρο: Πίστις ἢ πολιτιστικὴ ταυτότητα;*, έκδ. Βιβλιοπωλεῖο τῆς ἸΕστίας, ἸΑθήνα 2010.
- Καλπούζου Γεωργίου, *99 ἑρωταποκρίσεις στὴν Παλαιὰ Διαθήκη*, έκδ. Φωτοδότης, ἸΑθήνα 2010.
- Κορναράκη Ἰωάννου, *Ψυχοδυναμικὰ δρώμενα στὴν πορεία τῆς ἀγιότητος*, έκδ. Τῆνος, ἸΑθήνα 2010.
- Κούτσα Συμεών (Μητροπολίτου Νέας Σμύρνης), *ἸΑφθαρσίας Πηγὴ. Καταβασίες Δεσποτικῶν καὶ Θεομητορικῶν ἑορτῶν*, έκδ. ἸΕν πλῶ, ἸΑθήνα 2009.
- Λαγουροῦ ἸΑθανασίου (ιερέως). *Ναὶ ἢ ὄχι στὴν «μετάφρασις» τῆς λειτουργικῆς γλώσσης. ἸΕνα ἑρωτηματολόγιο*, έκδ. Τῆνος, ἸΑθήνα 2010.
- Μαρκάκη Νεκταρίου (ιερέως), *ἸΑναμνηστικόν. Μνήμες καὶ ἑορτὲς τῆς ἸΕκκλησίας*, έκδ. Τῆνος, ἸΑθήνα 2009.
- Μεταλληνοῦ Γεωργίου (ιερέως). *Φῶς ἑκ φωτός. Κηρυγματικὲς σκέψεις στὰ εὐαγγελικὰ ἀναγνώσματα*, έκδ. «ἸΟρθόδοξος Κυψέλη», Θεσσαλονίκη 2009.
- Τοῦ Ἰδίου, *Κηρύγματα στὰ ἀποστολικά ἀναγνώσματα*, έκδ. «ἸΟρθόδοξος Κυψέλη», Θεσσαλονίκη 2010.
- Παπαθανασίου Θανάση Ν., Πισίνα Δημητρίου, *ἸΕκκλησία καὶ οἰκονομικὴ κρίσις*, έκδ. Δομή-ἸΑρχονταρίκι, ἸΑθήνα 2010.
- Πάσχου Παντελῆ, *Προσευχὴ καὶ ὑπακοή: Μικρὸ Γερωντικὸ Ζ'*, έκδ. ἸΑρμός, ἸΑθήνα 2010.

«Πάπα-Φώτης, ὁ διὰ Χριστὸν σαλός (1912-2010)»,

Πρωτ. Ἀθανασίου Γιουσμᾶ

Μυτιλήνη 2010

Κυκλοφορήθηκε ἀπὸ τὴν Ὁρθόδοξη Κοινότητα «Ἡ Ὁσία Θωμαΐς» τὸ βιβλίο τοῦ π. Ἀθανασίου Γιουσμᾶ «Πάπα-Φώτης, ὁ διὰ Χριστὸν σαλός (1912-2010)». Ἀποφεύγοντας τὶς βιαστικὲς ἀγιοκατατάξεις, τοὺς συναισθηματισμούς, τὶς ὑπερβολικὲς κορῶνες καὶ τὴν

τάση γεροντολατρείας τῆς ἐποχῆς, τὸ βιβλίο αὐτὸ ἀποτελεῖ μίᾳ προσπάθεια νὰ διασωθοῦν κάποια γεγονότα «εἰς μνημόσυνον αἰώνιον» καὶ πρὸς πνευματικὴ ὠφέλεια τοῦ καλόπιστου ἀναγνώστη. Καὶ ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι τὸ ὠφέλιμο ἀπὸ αὐτὸ τὸ βιβλίο δὲν εἶναι τόσο οἱ ἀπαντήσεις στὰ ἐρωτήματα ποὺ θέτει, ὅσο ὁ προβληματισμὸς στὸν ὁποῖο σπρώχνει ὁ συγγραφέας τὸν ἀναγνώστη μὲ ἀφορμὴ τὸν βίο καὶ τὴν πολιτεία τοῦ πάπα-Φώτη. Ὁ συγγραφέας, μέσα ἀπὸ τὴν προσωπικὴ του σχέση μὲ τὸ μακαριστὸ «φτωχολάζαρο» τῆς Λέσβου καὶ τὶς μαρτυρίες ἀνθρώπων ποὺ τὸν γνώρισαν καὶ τὸν ἔζησαν, προσπαθεῖ νὰ δώσει ἀπάντηση στὸ γενικὸ ἐρώτημα ἂν ὁ πάπα-Φώτης ἦταν ἓνας σύγχρονος ἅγιος ἢ ἀπλῶς ἓνας τρελλός, ἰδιόρρυθμος καὶ νευρικός ἱερομόναχος. Ὡς ἐκ τούτου, τὸ ἑκατὸν τριάντα σελίδων βιβλίο τοῦ π. Ἀθανασίου, χωρίζεται σὲ δύο νοητὰ μέρη, ποὺ ἀποτελοῦν καὶ τὰ περιεχόμενα τοῦ βιβλίου. Στὸ πρῶτο μέρος ὁ συγγραφέας προσπαθεῖ νὰ δώσει ἀπαντήσεις σὲ τρία ἐρωτήματα (Ἦταν ἅγιος ὁ πάπα-Φώτης; - Τί σημαίνει «ἅγιος»; - Ἦταν τρελλός ἢ «διὰ Χριστὸν σαλός»;), ἐνῶ στὸ δεύτερο μέρος ἀναφέρονται τὰ περὶ τοῦ βίου τοῦ «παππούλη», μαρτυρίες καὶ καταθέσεις ἀνθρώπων ποὺ τὸν γνώριζαν καὶ ἡ Ἐξόδιος Ἀκολουθία του. Ὁλόκληρο τὸ βιβλίο εἶναι γραμμένο σὲ ὕφος ζωντανὸ καὶ ἄμεσο. Ὁ συγγραφέας δὲν ἀναλώνεται σὲ θεολογικὲς ἀναλύσεις, καθὼς ἀφήνει τὶς ἀπαντήσεις γιὰ τὴν ἀγιότητα καὶ τὸν βίο τοῦ μακαριστοῦ Γέροντα νὰ δώσουν οἱ μαρτυρίες, τὰ περιστατικά, τὰ γεγονότα καὶ, τελικά, ὁ ἴδιος ὁ «πάπα-Φώτης μας» μέσα ἀπὸ τὴ ζωὴ του καὶ τὰ ἔργα του. Δὲν πρέπει νὰ παραλείψουμε νὰ σημειώσουμε ὅτι τὰ ὅποια ἔσοδα ἀπὸ τὴν πώληση τοῦ βιβλίου θὰ διατεθοῦν γιὰ τὴν ὀλοκλήρωση τῆς ἀγιογράφησης τοῦ ἱ. Ν. τῆς Ἀγίας Θωμαΐδας τῆς ἐκ Λέσβου, Προστάτιδας τῆς συζυγίας, στὴ Μυτιλήνη. Μὲ τὴν ἐλπίδα καὶ τὴν ἀγωνία ὅτι δὲν θὰ τὸν ξεχάσουμε, ἐπειδὴ κάποιο δικό του καλὸ θὰ ζηλέψουμε καὶ θὰ θελήσουμε γιὰ τὸν ἑαυτό μας, ἃς ἔχουμε τὴν εὐχὴ του καὶ τὴν προσευχὴ του ἀπὸ ἐκεῖ ποὺ βρίσκεται τώρα!

Ἀγαπητὸς Ἀρετάκης

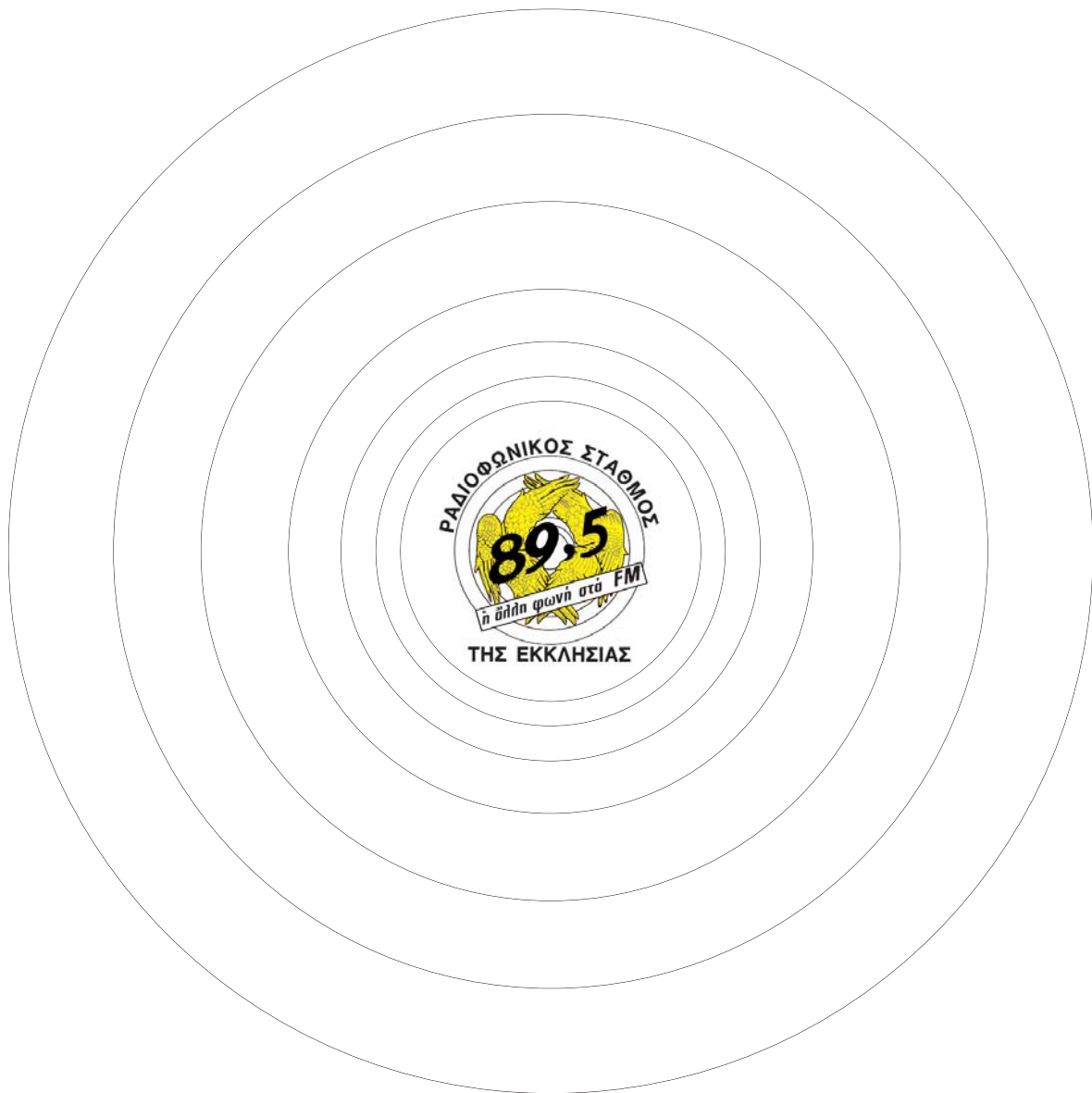

Ἐπιμέλεια: Λίτσα Ἰ. Χατζηφώτη

● Σὲ συγκινητικὴ ἐκδήλωση ἀπὸ τὸ Δῆμο Θάσου, μὲ τὴν παρουσία πολλῶν ἐπισήμων καὶ πλήθους κόσμου, τιμήθηκε γιὰ τὰ σαρανταπέντε χρόνια συνεχοῦς διακονίας του ὁ Πρωτ. Γεώργιος Ἰ. Διαμαντόπουλος μὲ παράλληλη παρουσίαση τοῦ νέου βιβλίου του «*Σοὶ Δόξα Πρέπει*». Κατὰ τὴ διάρκεια τῆς τελετῆς τοῦ ἀπονεμήθηκε τιμητικὴ πλακέτα ἀπὸ τὸ Δήμαρχο καὶ προβλήθηκε ὀπτικοακουστικὰ τὸ βιογραφικὸ του μὲ παλιὲς φωτογραφίες τῆς Θάσου. Τὰ ἔσοδα ἀπὸ τὴν πώληση τῶν βιβλίων, ἑξακόσια πενήντα εὐρώ, παραδόθηκαν γιὰ τὴν ἀποπεράτωση τῆς Ἀγιογραφίας τοῦ Ἰ. Ν. Ἀγίου Νικολάου Θάσου.

● Ἡ νεανικὴ ομάδα νέων τοῦ Γυμνασίου καὶ τοῦ Λυκείου τῆς Ἐνορίας Ἰ. Ν. Ἀγίου Γεωργίου Παλαιοχωρίου τῆς Ἰ. Μ. Ἐλευθερουπόλεως, προϊστάμενος τῆς ὁποίας εἶναι ὁ Πρωτ. π. Θεοχάρης Καλπάκογλου, ἐκπροσώπησε τὴν Ἰ. Μ. Ἐλευθερουπόλεως στὸ «Φεστιβάλ Νεολαίας» ποὺ διοργάνωσε ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, στὴν Ξάνθη, στὶς 15 Μαΐου 2010. Ἡ ομάδα παρουσίασε μὲ πολὺ μεράκι τὸ θεατρικὸ ἔργο μὲ τίτλο «*Ζητεῖται Ἑλλάς*», μὲ σεναριογράφο καὶ σκηνοθέτη τὸν χαρισματοῦχο μαθητὴ τῆς Α΄ Λυκείου Εὐάγγελο Κισσᾶ. Ἐπιπλέον ὀργάνωσε τὸ Περίπτερο τῆς Ἰ. Μητροπόλεως Ἐλευθερουπόλεως, ὅπου τοποθετήθηκαν καὶ τὰ ὑπόλοιπα ἔργα διαγωνισμοῦ τῶν παιδιῶν, λογοτεχνίας, ποίησης, φωτογραφίας, ζωγραφικῆς καὶ πεζογραφίας.

● Τὴν Κυριακὴ 2.05.10, πανηγύριζε τὸ ἐξωκλῆσι τοῦ Ἀγίου Ἀθανασίου Σκούλιαρης στὴν περιοχὴ Βελβενδοῦ (Ν. Κοζάνης), ποὺ βρίσκεται ἀρκετὰ πάνω ἀπὸ τὸ χωριό, σὲ ὑψόμετρο 1440 μ. καὶ σὲ μία θαυμάσια τοποθεσία μὲ ὑπέροχη θέα. Γιортάξει ὁ Ἅγιος, τὸ ξωκλῆσι καὶ μαζί μ' αὐτὸ ὁ Λαὸς τῆς Ἐνορίας. Ἄλλοι ἀνεβαίνουν ἀπὸ τὸν Βελβενδό, ἄλλοι ἀπὸ τὴ Βέροια καὶ ἀπὸ τὴ Γερμανία ἀκόμη, γιὰ νὰ γιορτάσουν τὸν Ἅγιο Ἀθανάσιο, νὰ πανηγυρίσουν, νὰ συναντηθοῦν μὲ ἀγαπημένα πρόσωπα, ν' ἀνάψουν ἓνα κερὶ στὰ πεθασμένα τους, νὰ ἀνασάνουν. Μετὰ τὴν Θ. Λειτουργία ἀκολούθησε παραδοσιακὸ πανηγύρι γύρω ἀπὸ τὸ ἐξωκλῆσι. Ἡ Θ. Λατρεία ὀλοκληρώθηκε μὲ λιτάνευση τῆς εἰκόνας τοῦ Ἀγίου μέσα ἀπὸ τὴν καταπράσινη καὶ πευκόφυτη πλαγιὰ τοῦ βουνοῦ ὡς τὸ προαύλιο τῆς Ἐνοριακῆς Ἐκκλησίας. Ἐκεῖ ὁ παπᾶς ἔχρισε μὲ τὸ λάδι τῆς κανδήλας τοῦ Ἀγίου ὅλους τοὺς χριστιανούς.

ΠΑΡΟΝΤΟ ΤΕΛΟΣ
Τακ. Γραφείο Κ.Ε.Μ.Π.Αθ
Αριθμός Άδειας 10

ΕΝΤΥΠΟ ΚΛΕΙΣΤΟ ΑΡ. ΑΔΕΙΑΣ 1856/2004 ΚΕΜΠΑ
ΚΩΔΙΚΟΣ ΕΛΤΑ 2355

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ (Ε.Μ.Υ.Ε.Ε.)
Ίω. Γενναδίου 14 115-21 Άθήναι
Τηλ. 210-72.72.253. Fax: 210-72.72.251
ISSN 1105-7203